LP-information 05/24

Ny omkostningshenstilling med ændringer vedrørende omkostninger til forsikringsformidlere

26.09.2024

F&P
Philip Heymans Allé 1
2900 Hellerup
Tlf.: 41 91 91 91
fp@fogp.dk
www.fogp.dk

Henning Hansen
Chefkonsulent
Dir. 20 48 55 47
hsh@fogp.dk

Sagsnr. GES-2017-00347
DokID 495590

Vi sender hermed en ny version af omkostningshenstillingen.

Ændringerne i henstillingen relaterer sig primært til F&P's bestyrelsesbeslutning om, at det ikke længere skal være frivilligt, om selskaberne vil vise omkostningerne til forsikringsformidlere. I den forbindelse er der lavet ændringer i afsnit 2.1, afsnit 2.1.6, afsnit 3, afsnit 9, afsnit 10.5.1 samt i Bilag 4.

Samtidigt præciseres det i denne version af omkostningshenstillingen, at det gennemgående princip er, at det er kundens nettoomkostninger, der indgår i den samlede ÅOK/ÅOP. Men hvis selskabet med et egenkapitalbidrag reducerer kundens omkostninger, til fx investering, forsikringsformidlere eller administration, ved at godtgøre kunden en del af omkostningerne, så vises for hvert enkelt omkostningselement både bruttoomkostningen før godtgørelse og selve godtgørelsen.

Herudover er der i denne version lavet små sproglige justeringer i afsnit 2.1.5, afsnit 6.1.3, afsnit 6.1.4 og i afsnit 12.2. Derudover er der ingen ændringer.

Den nye henstilling træder i kraft 1. januar 2025 og gælder for ÅOK/ÅOP for regnskabsåret 2024.

Venlig hilsen

Henning Hansen

Brancheorganisation
for forsikringsselskaber
og pensionskasser

Indholdsfortegnelse

1. Indhold og formål 4

1.1 Formål 4
1.2 Henstillingens anvendelsesområde 4
1.3 Læsevejledning 5

2. Hvad skal den enkelte kunde have oplyst? 6

2.1 ÅOK og ÅOP 6
2.1.1 De samlede administrationsomkostninger 6
2.1.2 Omkostnings- og risikoresultat 7
2.1.3 De samlede investeringsomkostninger 7
2.1.4 Risikoforrentning, herunder særlige bonushensættelser 8
2.1.5 Garantibetalinger 8
2.1.6 Omkostninger til forsikringsformidlere 9
2.2 Omkostninger opgjort efter henstillingen vs. estimerede omkostninger 9

3. De overordnede beregningsprincipper 10

3.1 Supplerende ÅOK og ÅOP 13

4. Opgørelse af administrationsomkostninger 14

5. Omkostnings- og risikoresultat 15

5.1 Selskaber med omkostnings- og risikogrupper 15
5.2 Selskaber uden omkostnings- og risikogrupper 15

6. Opgørelse af investeringsomkostninger 16

6.1 Fælles for gennemsnit- og markedsrenteprodukter 16
6.1.1 Kundernes ufordelte midler 16
6.1.2 Basiskapital 16
6.1.3 Kick back 16
6.1.4 Kursskæring og spreads 17
6.1.5 Performance fee 17
6.2 Gennemsnitsrenteprodukter 17
6.3 Markedsrenteprodukter 18
6.4 Aktivkategorier og investeringsomkostninger 18
6.4.1 Fælles standardberegningssatser for visse aktivklasser og investeringer 18
6.5 Obligationer 19
6.5.1 Internt administrerede obligationer 19
6.5.2 Eksternt administrerede obligationer 19
6.6 Noterede aktier 21
6.6.1 Internt administrerede noterede aktier 21
6.6.2 Eksternt administrerede noterede aktier 22
6.7 Fonde baseret på tilsagn 24
6.7.1 Private equity fund-of-funds 24
6.8 Fonde baseret på andet end tilsagn, fx hedge fonde 25
6.9 Afledte finansielle instrumenter 25
6.10 Strukturerede produkter 25
6.11 Direkte ejede selskaber (unoterede aktier og lån) 26
6.12 CLO-investeringer 28
6.13 Co-investeringer 28

7. Opgørelse af risikoforrentning, herunder særlige bonushensættelser 29

7.1 Fordeling af risikoforrentning 29

7.2 Opgørelse af skyggekonto ... 29
7.3 Nedbringelse af skyggekonto ... 30

8. Opgørelse af garantibetaling ... 31

9. Opgørelse af omkostninger til forsikringsformidlere ... 32

10. Omkostningsregnskab ... 33

10.1 Indhold ... 33
10.1.1 Selskabets rolle ... 33
10.1.2 Revisionens rolle ... 35
10.1.3 Markedets rolle ... 36
10.2 Offentliggørelse og tilgængelighed ... 36
10.3 Revisions- og selskabserklæring ... 37
10.4 Anvendt praksis ... 37
10.4.1 Udfyldelse af anvendt praksis ... 38
10.5 Afstemningsskemaet ... 40
10.5.1 Udfyldelse af afstemningsskemaet (udfyldningsvejledning) ... 42

11. Pensionsoverblikket ... 49

11.1 Formål ... 49
11.2 Medievalg ... 50
11.3 Layout og opstilling ... 50
11.4 Fælles ord ... 50

12. Omkostningsmålere ... 52

12.1 Formål ... 52
12.2 Hvad skal omkostningsmåleren vise? ... 52
12.3 Beregningsforudsætninger ... 53
12.3.1 PAL-skat ... 54
12.4 Yderligere krav ... 54
12.4.1 Produkt-, kunde- og opsparingstype ... 54
12.4.2 Investeringsomkostninger ... 55
12.4.3 Aktualitet ... 55
12.4.4 Default-administrationsomkostningssats ... 56
12.4.5 Skyggekonti ... 56
12.4.6 Indbetalingstidspunkt og fremregning ... 56

13. Bilag 1: Look-through-princippet for forsikringsmæssige driftsomkostninger ... 57

14. Bilag 2: Branchens fælles beregningssatser ... 63

15. Bilag 3: Eksempler på revisions- og selskabserklæring ... 67

16. Bilag 4: Revisionsvejledning ... 70

17. Bilag 5: Post 15 i afstemningsskemaet – korrektion for afkast, rabatter og lignende ... 75

18. Bilag 6: Model for Pensionsoverblikket ... 78

19. Bilag 7: Kategorisering af omkostninger i direkte ejede selskaber ... 79

1. Indhold og formål

Denne henstilling er en ajourført udgave af henstillingen LP-44/19.

Henstilling omhandler omkostningsinitiativet og beskriver branchens minimumsstandarder for de kundespecifikke omkostningsoplysninger, herunder særligt ÅOK og ÅOP, samt revisionen heraf. Desuden omfatter henstillingen pensionsoverblikket og omkostningsmålerne.

1.1 Formål

Formålet med omkostningsinitiativet er at synliggøre for den enkelte kunde, hvilke omkostninger kunden betaler i forbindelse med sin pensionsordning. Omkostningerne skal synliggøres for alle kunder.

Det er et krav i pensionsoverblikket, at enhver kunde skal have stillet oplysninger om omkostningerne ved kundens pensionsordning til rådighed én gang om året. Forsikring & Pensions bestyrelse har besluttet dels, hvordan disse omkostninger skal beregnes og dels, hvordan oplysninger skal stilles til rådighed for den enkelte kunde. Det sker gennem de kundespecifikke omkostninger.

De kundespecifikke omkostninger omfatter alle de omkostninger og øvrige udgifter, som kunden betaler i forbindelse med sin pensionsordning, nemlig:

- De samlede administrationsomkostninger
- De samlede investeringsomkostninger
- Betaling for sikkerhed (risikoforrentning og garantibetaling)
- Omkostninger til forsikringsformidlere.

Summen af de kundespecifikke omkostninger skal svare til kundernes samlede omkostningsbetaling til selskabet.

1.2 Henstillingens anvendelsesområde

Henstillingen omfatter alle pensionsordninger, herunder de supplerende risikodækninger, som er knyttet til pensionsordningerne. Enkeltstående risikodækninger er derimod ikke omfattet af henstillingen.

Dækningsoversigten afgør, hvilke produkter kunden skal have omkostningsoplysninger om. Hvis kundens dækningsoversigt også indeholder oplysninger om fx gruppelivsdækning, syge- og ulykkesdækning, dækning ved visse kritiske sygdomme og sundhedsforsikring, skal kunden have omkostningsoplysninger om disse dækninger. Oplysningerne skal således som minimum også indeholde en skønsmæssig opgørelse af administrationsomkostningerne henholdsvis forsikringspræmierne for disse dækninger. Det vil med andre ord sige, at administrationsomkostninger forbundet med tilknyttede risikodækninger skal medregnes i de kundespecifikke omkostninger. Selve risikopræmien skal derimod ikke medregnes.

Det er derimod ikke afgørende, om der er tale om skadeforsikringsprodukter, eller om dækningen eller ydelsen leveres af fx et datterselskab eller en ikke-koncernforbunden samarbejdspartner. Kunden oplever omkostningerne og udgifterne ens uanset den tekniske eller organisatoriske måde, hvorpå selskabet har valgt at indrette sig. Hensigten er desuden, at kravene i denne henstilling ikke skal have indflydelse på selskabets tekniske eller organisatoriske valg. De medregnede omkostninger skal derfor i disse tilfælde følge look-through-princippet, jf. bilag 1.

1.3 Læsevejledning

Henstillingen er bygget op på følgende vis. Kapitel 2 indeholder en oversigt over, hvilke omkostningsoplysninger den enkelte kunde skal have stillet til rådighed. Kapitel 3 indeholder en beskrivelse af de overordnede beregningsprincipper for omkostningsinitiativet samt en oversigtstabel over de omkostningselementer, som skal medregnes i de kundespecifikke omkostninger, herunder ÅOK og ÅOP. Kapitel 4-9 indeholder uddybende forklaringer på beregningen af de forskellige omkostningselementer. Kapitel 10 omhandler omkostningsregnskabet, mens kapitel 11 beskriver pensionsoverblikket. I kapitel 12 beskrives kravene til omkostningsmålerne. I bilag 1 findes en nærmere beskrivelse af look-through-princippet, mens bilag 2 indeholder de fælles beregningssatser. I bilag 3 findes eksempler på en selskabs- og en revisionserklæring. Bilag 4 indeholder revisionsvejledningen, mens bilag 5 viser et eksempel på, hvordan der skal korrigeres for afkast og rabatter i post 15 i afstemningsskemaet. Bilag 6 viser et eksempel på pensionsoverblikket.

2. Hvad skal den enkelte kunde have oplyst?

Dette kapitel beskriver, hvilke oplysninger selskabet skal vise for den enkelte kunde. Kapitlet i sig selv er nyt i forhold til de tidligere udgaver af henstillingen, men indholdet er ikke nyt. Formålet med kapitlet er således udelukkende at tydeliggøre, hvilke oplysninger den enkelte kunde skal have stillet til rådighed i den kundespecifikke information.

2.1 ÅOK og ÅOP

På det helt overordnede plan skal den enkelte kunde have oplyst et ÅOK (Årlige Omkostninger i Kroner) og et ÅOP (Årlige Omkostninger i Procent). ÅOK og ÅOP skal give et overblik over samtlige omkostninger i forbindelse med kundens pensionsopsparing. ÅOK og ÅOP skal som minimum vises i Pensionsoverblikket.

Ud over ÅOK og ÅOP skal den enkelte kunde oplyses om de forskellige omkostningselementer, som indgår i beregningen af ÅOK og ÅOP. Det vil sige følgende:

- De samlede administrationsomkostninger
- Omkostnings- og risikoresultat
- De samlede investeringsomkostninger
- Risikoforrentning til al basiskapital
- Garantibetalinger
- Omkostninger til forsikringsformidlere ~~(se dog afsnit 2.1.6)~~.

Disse omkostningselementer skal vises som særskilte oplysninger for den enkelte kunde i form af et kronebeløb for hvert omkostningselement. ~~Den eneste undtagelse er omkostningerne til forsikringsformidlere, hvor det er op til selskabet selv at beslutte, om den enkelte kunde skal oplyses herom.~~

Det gennemgående princip er, at det er kundens nettoomkostning der indgår i den samlede ÅOK/ÅOP. Men hvis selskabet med et egenkapitalbidrag reducerer kundens omkostninger, til f.eks. investering, forsikringsformidlere eller administration, ved at godtgøre kunden en del af omkostningerne, så vises for hvert enkelt omkostningselement både bruttoomkostningen før godtgørelse og selve godtgørelsen.

Beregningsprincipperne for de nævnte omkostningselementer er beskrevet i kapitel 4-9 samt tabel 3.1.

2.1.1 De samlede administrationsomkostninger

Som det er beskrevet i afsnit 1.2, finder denne henstilling anvendelse på alle pensionsordninger inklusive supplerende risikodækninger. For tilknyttede syge- og ulykkesdækninger, gruppelivsforsikringer, forsikringer ved visse kritiske sygdomme samt sundhedsforsikringer skal selskabet vise den enkelte kunde omkostningerne opdelt i risikopræmie og administrationsomkostninger. Dette gælder uanset, hvor små beløb der er tale om.

Det er ikke et krav, at opdelingen i risikopræmie og administrationsomkostninger vises på enkeltdækninger. Det er således tilstrækkeligt, at det fremgår af depotoversigten, hvor store administrationsomkostningerne henholdsvis risikopræmierne er for de omfattede dækninger under ét.

Beregningsprincipperne for administrationsomkostningerne findes i kapitel 4.

2.1.2 Omkostnings- og risikoresultat

I selskaber med omkostnings- og risikogrupper, betaler den enkelte kunde alene de faktiske omkostninger. Kunden skal således ikke have vist omkostnings- og risikoresultatet, og omkostnings- og risikoresultatet skal ikke medregnes i ÅOK.

I selskaber uden omkostnings- og risikogrupper (dvs. hvor selskabet har aftalt sig ud af kontributionsreglerne) skal selskabet oplyse den enkelte kunde om den del af omkostnings- og risikoover-/underskud, som tilgår/fragår de forsikrede. Omkostnings- og risikoresultatet skal ikke vises for den enkelte kunde, hvis de går direkte på basiskapitalen.

Den enkelte kunde skal have oplyst sin andel af omkostnings- og risikoresultatet i form af et kronebeløb.

I selskaber uden omkostningsgrupper (dvs. selskabet har aftalt sig ud af kontributionsreglerne) skal omkostningsresultatet indregnes i ÅOK. Risikoresultatet skal ikke indregnes. Risikoresultatet skal dog vises for den enkelte kunde. Hvis der er tale om et risikounderskud, og underskuddet er dækket af det kollektive bonuspotentiale, skal følgende tekst oplyses sammen med risikounderskuddet: ”Risikounderskuddet finansieres med kollektive kundemidler og reducerer således den bonustilskrivning, som kunderne kan forvente at få i fremtiden”.

Beregningsprincipperne for omkostnings- og risikoresultatet findes i kapitel 5.

2.1.3 De samlede investeringsomkostninger

Gennemsnitsrenteprodukter
Den enkelte kunde skal have oplyst et kronebeløb, der viser størrelsesordenen af dennes samlede investeringsomkostninger.

Alle selskaber skal desuden vise investeringsomkostningerne på et aggregeret niveau.

De selskaber, der følger de gældende kontributionsregler, skal præsentere investeringsomkostningerne på et aggregeret niveau for rentegrupperne i en justeret udgave af ”Fra markedsrente til depotrente”. Der er ikke udarbejdet

en standard herfor. Vi henviser til den oprindelige "Fra markedsafkast til depotrente", der blev udviklet under den tidligere kontributionsbekendtgørelse.

De selskaber, der har aftalt sig ud af de gældende kontributionsregler, skal vise investeringsomkostningerne på aggregeret niveau i den oprindelige version af "Fra markedsafkast til depotrente".

For både selskaber med og selskaber uden kontributionsgrupper gælder det, at selskabets udgave af "Fra markedsafkast til depotrente" skal offentliggøres på selskabets hjemmeside.

Markedsrenteprodukter
Den enkelte kunde skal have oplyst et individualiseret kronebeløb, der viser dennes samlede investeringsomkostninger.

Det er op til selskabet at beslutte, om det i forbindelse med visningen af investeringsomkostningerne vil vise et brutto- og et nettoafkast.

Beregningsprincipperne for investeringsomkostningerne findes i kapitel 6.

2.1.4 Risikoforrentning, herunder særlige bonushensættelser

Risikoforrentning i alle kontributionsgrupper til al basiskapital skal vises for den enkelte kunde. Dette gælder, uanset om risikoforrentningen går til egentlig egenkapital, særlige (individuelle og kollektive) bonushensættelser eller ansvarlig indskudskapital.

Kunden skal have oplyst et samlet kronebeløb summeret på tværs af kontributionsgrupper og uanset, hvilken type af basiskapital risikoforrentningen går til. Der stilles altså ikke krav om, at risikoforrentningen opdeles efter, hvilken type af basiskapital denne går til.

Det er op til selskabet at beslutte, hvordan kunderne bliver oplyst om selskabets forretningsmodel, herunder kundernes ejerrolle i forhold til de særlige bonushensættelser mv.

Hvis risikoforrentning i omkostningsgrupper er finansieret af det betalte omkostningsbidrag, skal risikoforrentningen ikke lægges til igen i beregningen af kundernes ÅOK.

Beregningsprincipperne for risikoforrentningen findes i kapitel 7.

2.1.5 Garantibetalinger

Den enkelte kunde skal oplyses om dennes garantibetalinger.

Beregningsprincipperne for garantibetalingerne findes i kapitel 8~~9~~.

2.1.6 Omkostninger til forsikringsformidlere

Selskabet skal ~~kan med fordel~~ oplyse den enkelte kunde om, hvor stor en del af de opkrævede omkostninger der sendes videre til forsikringsformidlere. ~~Dette er dog ikke et krav.~~

Beregningsprincipperne for omkostningerne til forsikringsformidlere findes i kapitel 9.

2.2 Omkostninger opgjort efter henstillingen vs. estimerede omkostninger

Kunden skal have oplyst omkostningerne for året opgjort efter reglerne i henstillingen. Selskaberne kan dog vælge – for at kunne vise kunden omkostningerne hurtigere – at vise omkostninger, som helt eller delvis er baseret på estimerede omkostninger. Selskabet skal i givet fald opgøre en eventuel difference mellem omkostningerne opgjort efter henstillingen og de kommunikerede omkostninger. Er der en difference mellem de to beløb, skal differencen

- enten oplyses til kunden, straks når omkostningerne opgjort efter henstillingen og dermed differencen foreligger. I givet fald skal omkostningerne korrigeres for differencen alle steder (på kontooversigter mv.), hvor omkostningerne for det pågældende år vises til kunden, herunder også hvis kunden fremadrettet får vist historiske omkostninger for det pågældende år.
- eller indregnes i de omkostninger, som kommunikeres til kunden for det efterfølgende år. I dette tilfælde skal differencen ikke vises til kunden.

Eksempel

Estimerede omkostninger oplyst til kunden, år 1	100
Omkostninger opgjort efter henstillingen, år 1	110
Difference	10
Estimerede omkostninger, år 2	100
Omkostninger, der skal oplyses til kunden, år 2	**110**

3. De overordnede beregningsprincipper

Formålet med omkostningsinitiativet er at synliggøre for den enkelte kunde, hvilke omkostninger kunden betaler i forbindelse med sin pensionsordning. Det vil sige, at alle omkostninger, der vedrører kunden, skal medregnes i de kundespecifikke omkostninger i det år, hvor de regnskabsmæssigt indregnes. Omkostningerne opgøres ud fra, hvad kunden betaler. Det betyder, at hvis selskabet opkræver højere omkostninger hos kunden, end selskabet selv afholder – dvs. hvis selskabet har indtjening på kundens omkostninger – så skal både de faktisk afholdte omkostninger og indtjeningselementerne medregnes i kundens omkostninger.

Endelig gælder det altovervejende princip, at hvis et selskab er i tvivl om, hvorvidt en konkret omkostning skal medregnes i de kundespecifikke omkostninger, så skal omkostningen opgøres og regnes med.

For at sikre, at selskabernes forskellige juridiske og regnskabstekniske metoder ikke har indflydelse på opgørelsen af de kundespecifikke omkostninger, skal selskaberne benytte sig af look-through-princippet, jf. bilag 1. Princippet indebærer, at der også tages højde for de forsikringsmæssige driftsomkostninger forbundet med aktiviteter, der ligger i andre juridiske enheder end virksomheden selv, når den pågældende juridiske enhed varetager en del af driften af pensionsselskabets kundeforhold. Look through princippet skal ligeledes anvendes i forbindelse med opgørelsen af investeringsomkostningerne. Således skal investeringsomkostningerne i fonde, datterselskaber, investeringsforeningen mv. opgøres efter look through princippet.

Som beskrevet i kapitel 2, skal den enkelte kunde have oplyst et ÅOK (årlige omkostninger i kroner) og et ÅOP (årlige omkostninger i procent). ÅOK og ÅOP skal give et overblik over samtlige omkostninger forbundet med kundens pensionsordning.

I tabel 3.1 nedenfor ses, hvilke omkostningselementer der skal indgå i beregningen af ÅOK og ÅOP. Alle omkostningselementerne er beskrevet uddybende i kapitel 4-9.

Tabel 3.1: Omkostningselementer inkluderet i beregningen af ÅOK og ÅOP

Omkostningselement	Præcisering
De samlede administrationsomkostninger (se kapitel 4)	• De administrationsomkostninger, som opkræves hos den enkelte kunde til betaling for administration. • Administrationsomkostninger forbundet med administration af tilknyttede forsikringsdækninger skal inkluderes. • Den del af anvendelsen af et omkostnings- og sikkerhedstillæg, som indgår i opgørelsen af selskabets omkostningsresultat, skal medregnes. Dette gælder for såvel selskaber, som følger de gældende kontributionsregler,

	som de selskaber, der har aftalt sig ud af dem[1].
Omkostningsresultat (se kapitel 5)	• De selskaber, som har aftalt sig ud af gældende kontributionsregler, skal fratrække omkostningsresultatet.
+ De samlede investeringsomkostninger (se kapitel 6)	• Investeringsomkostninger i samtlige lag af fund-of-funds konstruktioner skal inkluderes. • Investeringsomkostninger reduceres med den kick-back, som videregives til kunderne. • Eventuelle kursskæringer og aftalte, ikke-markedskonforme spreads, der ender som indtjening hos selskabet eller den koncern, som selskabet indgår i, skal inkluderes. Kursskæringer og aftalte, ikke-markedskonforme spreads, der ender som indtjening hos en ekstern kapitalforvalter, og som træder i stedet for direkte fees til forvalteren, skal også inkluderes. • Management fee og eventuelt performance fee skal inkluderes i investeringsomkostningerne. • Leje af egen domicilejendom skal medregnes i investeringsomkostningerne.
+ Risikoforrentning til al basiskapital (se kapitel 7)	• Forstået som den faktiske risikoforrentning til al basiskapital det pågældende år, herunder også betalt risikoforrentning til særlige individuelle og kollektive bonushensættelser. • Der må ikke her gøres fradrag for eventuelle omkostninger, som basiskapitalen dækker det pågældende år i form af fx gaver eller diskretionære rabatter. • Der må her ikke gøres fradrag for basiskapitalens eventuelle dækning af tab. • Tilbagebetaling af tidligere års udlæg fra basiskapitalen må ikke medregnes som omkostning. • Den skyggekonto, der er opstået som følge af tidligere års utilstrækkelige risikoforrentning samt forrentningen heraf, skal medregnes som en omkostning for kunderne i det år, hvor midlerne overføres til basiskapitalen. • Medmindre selskabet kan dokumentere, at et beløb, der tilbagebetales fra skyggekontoen, ikke stammer fra utilstrækkelig risikoforrentning eller forrentningen heraf, skal selskabet ved hver tilbagebetaling fra skyggekontoen medregne et beløb svarende til den forholdsmæssige andel af skyggekon-

	toen, som den utilstrækkelige risikoforrentning og forrentningen heraf udgør, i de kundespecifikke omkostninger.
+ Garantibetaling (se kapitel 8)	• Garantibetalinger skal betragtes som en omkostning analogt til risikoforrentningen og skal dermed indgå i de kundespecifikke omkostninger. Dette gælder uanset, om garantibetalingen går i basiskapitalen eller ej. • Garantibetalinger er defineret som de betalinger, der fragår kundens depot, buffer eller afkast. Dette gælder, hvad enten der er tale om tilkøb af en finansiel garanti i et markedsrenteprodukt, eller hvis en del af en kundes tildelte depotrente i et gennemsnitsrenteprodukt anvendes som betaling for en garanti i stedet for en opskrivning af ydelsen eller lignende.
+ Omkostninger til forsikringsformidlere (se kapitel 9)	• Beløb, som kunderne har aftalt som betaling for forsikringsformidlerydelser, og som opkræves og videresendes til forsikringsformidler af selskabet, skal indgå i beregningen af ÅOK og ÅOP. • Omkostninger til forsikringsformidlere omfatter alle virksomheder omfattet af § 2 i Lov om forsikringsformidling, dvs. forsikringsmæglere, genforsikringsmæglere, forsikringsagenter, underagenter og forsikringsdistributører.
= ÅOK	
/ (Ultimodepotet + en andel af ufordelte kundereserver)	• Ultimodepotet skal anvendes uanset, om kunden kun har været kunde en del af året. • Kundernes ufordelte reserver består af kollektivt bonuspotentiale, akkumuleret værdiregulering og erstatningshensættelser. Medregner selskabet omkostninger til investering af andre typer af ufordelte reserver i ÅOK (fx bonushensættelser til gruppeliv), skal en andel af disse reserver også indregnes i ÅOP-nævneren. • Andelen af ufordelte reserver, som skal medregnes i ÅOP-nævneren for den enkelte kunde, skal beregnes ud fra samme metode/fordelingsnøgle, som selskabet benytter til opgørelse af kundens omkostninger (ÅOK) til investering af ufordelte kundereserver.
= ÅOP	

Anm.: [1] Anvendes fx 0,2 pct. til dækning af omkostninger, skal de 0,2 pct. tælles med som administrationsomkostninger.

Alle de omkostningselementer, som er beskrevet i tabel 3.1 ovenfor, skal desuden vises som særskilte omkostningsoplysninger for den enkelte kunde, jf. kapitel 2. ~~Eneste undtagelse er omkostningerne til forsikringsformidlere, hvor det er op til selskabet selv at beslutte, om den enkelte kunde skal oplyses herom.~~
Det gennemgående princip er, at det er kundens nettoomkostning der indgår i den samlede ÅOK/ÅOP. Men hvis selskabet med et egenkapitalbidrag reducerer kundens omkostninger, til f.eks. investering, forsikringsformidlere eller administration, ved at godtgøre kunden en del af omkostningerne, så vises for hvert enkelt omkostningselement i tabel 3.1 både bruttoomkostningen før godtgørelse og selve godtgørelsen.

3.1 Supplerende ÅOK og ÅOP

Det enkelte selskab kan vælge at supplere ovenstående ÅOK og ÅOP med et eller flere andre ÅOK'er og ÅOP'er. Der kan fx være tale om et ÅOK og et ÅOP, der beregnes alene for opsparingsdelen af den enkelte kundes ordning. Der kan også være tale om et ÅOK og et ÅOP til belysning af betydningen af eventuelle særlige (individuelle eller kollektive) bonushensættelser.

Hvis et selskab vælger at supplere det branchefælles ÅOK og ÅOP med andre ÅOK'er og ÅOP'er, skal det fremgå tydeligt, at der ikke er anvendt branchens fælles beregningsmetode. Det branchefælles ÅOK og ÅOP skal desuden altid præsenteres først, og det skal tydeligt fremgå, hvilket ÅOK og ÅOP der er det branchefælles.

4. Opgørelse af administrationsomkostninger

De administrationsomkostninger, som opkræves hos den enkelte kunde til betaling for administration, er en del af de kundespecifikke omkostninger.

For tilknyttede syge- og ulykkesdækninger, gruppelivsforsikringer, forsikringer ved visse kritiske sygdomme samt sundhedsforsikringer skal selskabet vise omkostningerne opdelt i risikopræmie og administrationsomkostninger. Opdelingen foretages efter selskabets bedste skøn. Opdelingen skal foretages uanset, hvor små beløb der er tale om. Hvordan beløbene opkræves, er ikke afgørende for, om de skal medregnes eller ej.

Det beløb, som anvendes til risikopræmier, skal ikke medregnes i den enkelte kundes ÅOK og ÅOP. De beløb, som anvendes til administration af risikodækninger, skal medregnes i den enkelte kundes ÅOK og ÅOP.

5. Omkostnings- og risikoresultat

Med hensyn til omkostnings- og risikogrupper er der forskellige regler alt efter, om selskabet har omkostnings- og risikogrupper eller ej. Det vil sige alt efter, om selskabet følger de gældende kontributionsregler (se afsnit 5.1) eller har aftalt sig ud af dem (se afsnit 5.2).

5.1 Selskaber med omkostnings- og risikogrupper

Hvis selskabet har omkostnings- og risikogrupper, skal omkostnings- og risikoresultatet ikke indgå i beregningen af den enkelte kundes ÅOK og ÅOP.

Anvendelsen af et omkostnings- og sikkerhedstillæg, som indgår i selskabets omkostningsresultat, skal lægges til administrationsomkostningerne.

5.2 Selskaber uden omkostnings- og risikogrupper

Hvis selskabet ikke har omkostningsgrupper, skal omkostningsresultatet indgå i beregningen af den enkelte kundes ÅOK og ÅOP. Summen af de kronebeløb, som kunderne får oplyst, skal summere til kundernes samlede andel af omkostningsresultatet.

Risikoresultatet skal ikke indgå i beregningen af ÅOK og ÅOP, men risikoresultatet skal vises for den enkelte kunde (se afsnit 2.1.2).

Når omkostnings- og risikoresultatet opgøres, skal anvendelsen af et omkostnings- og sikkerhedstillæg medregnes det/de resultat(er), hvori de indgår.

Fordeling af omkostnings- og risikoresultatet

Omkostnings- og risikoresultatet er ikke i udgangspunktet fordelt på kunderne. For at individualisere omkostningerne skal selskabet derfor foretage en beregningsmæssig fordeling. Det enkelte selskab beslutter selv, hvordan det vil fordele summen ud på de enkelte kunder. En fordelingsmetode kan være at fordele omkostningerne i forhold til kundernes depoter. Hvis selskabet har en mere retvisende fordelingsmetode, kan selskabet anvende denne. Selskabet kan ligeledes anvende en forskellig fordelingsnøgle for omkostnings- henholdsvis risikoresultatet. Selskabet skal i anvendt praksis (se afsnit 10.4) redegøre for den/de anvendte fordelingsnøgle(r).

6. Opgørelse af investeringsomkostninger

I dette kapitel beskrives, hvilke investeringsomkostninger selskabet skal opgøre og medregne i de kundespecifikke omkostninger. I afsnit 6.1 beskrives de aspekter, som er fælles for gennemsnits- og markedsrenteprodukter. Derefter beskrives de aspekter, som er specifikke for hvert af de to produkter. I afsnit 6.5-6.11 findes en detaljeret beskrivelse af de forskellige aktivkategorier og de dertil knyttede investeringsomkostninger. Aktiver, der ikke er eksplicit nævnt i afsnit 6.5-6.11 er ikke undtaget fra kravet om, at investeringsomkostningerne skal opgøres og medregnes i kundernes ÅOK og ÅOP. Selskabet skal for sådanne aktiver enten kategorisere aktivet i den mest passende kategori eller beregne investeringsomkostningerne for det pågældende aktiv i overensstemmelse med de generelle retningslinjer.

6.1 Fælles for gennemsnit- og markedsrenteprodukter

Branchens helt overordnede princip er, at **alle** omkostninger i **alle** lag af **alle** investeringer skal opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne. Det vil sige, at dels de omkostninger, som fremgår af regnskabspost 2.7, dels alle øvrige investeringsomkostninger skal opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne. Look through princippet gælder således også for investeringsomkostninger. Princippet skal anvendes i forhold til fund-of-funds konstruktioner, datterselskaber og lignende. Princippet betyder, at omkostninger i **alle** lag af en investering skal opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne.

Princippet indebærer, at offentliggjorte ÅOP'er for danske investeringsforeninger skal korrigeres, så omkostningsopgørelsen lever op til reglerne i Forsikring & Pensions omkostningshenstilling. Tilsvarende skal TER og TER-tillæg for udenlandske investeringsforeninger korrigeres for eventuelle underliggende fondes investeringsadministrationsomkostninger.

6.1.1 Kundernes ufordelte midler

Omkostninger forbundet med investering af kundernes ufordelte reserver (kollektivt bonusmateriale, markedsværdiregulering og erstatningshensættelser) skal også opgøres og medregnes i de kundespecifikke omkostninger.

6.1.2 Basiskapital

Den eneste undtagelse er investeringsomkostninger forbundet med investering af basiskapitalen. Hvis der er udskilt særlige aktiver til basiskapitalen, skal investeringsomkostningerne forbundet med disse aktiver ikke opgøres og medregnes i de kundespecifikke omkostninger. Hvis der ikke er udskilt særlige aktiver til basiskapitalen, skal andelen af investeringsomkostningerne, der henregnes til basiskapitalen, svare til dennes forholdsmæssige andel af de samlede investeringer.

6.1.3 Kick back

Hvis selskabet modtager kick back fra investeringsforvaltere, og hvis denne eller en del af denne videregives til kunderne, skal selskabet modregne den

i investeringsomkostningerne. Modregningen må kun ske for den del af kick back'en, som videregives til kunderne.

6.1.4 Kursskæring og spreads

Eventuelle kursskæringer og aftalte ikke-markedskonforme spreads, der ender som indtjening hos selskabet eller den koncern, som selskabet indgår i, skal indregnes i kundens ÅOK og ÅOP. Kursskæringer og aftalte, ikke-markedskonforme spreads, der ender som indtjening hos en ekstern kapitalforvalter, og som træder i stedet for direkte fees til forvalteren, skal også inkluderes.

6.1.5 Performance fee

Hvis investeringsforvalterne opkræver performance fee, skal dette opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne i det år, hvor performance fee'et regnskabsmæssigt indregnes.

For så vidt angår performance fee kan aftalerne være enkelt- eller flerårige, og der kan være tale om flere forskellige overordnede performance fee strukturer. Der kan fx være tale om følgende strukturer:

- Aftaler, hvor der betales performance fee ved en positiv performance i en regnskabsperiode uanset tidligere resultater
- Aftaler, hvor der betales performance fee ved en positiv performance, men hvor en eventuel tidligere negativ performance modregnes (high water mark)
- Aftaler med løbende opgørelse af performance fee, men uden udbetaling før ved aftalens afslutning (hensatte performance fees).

Nogle aftaler medfører, at selskabet eller investeringsaktivet med det samme foretager en udbetaling af performance fee. Andre aftaler medfører, at der hensættes et beløb svarende til det skyldige performance fee. Uanset, om selskabet foretager en udbetaling eller en hensættelse i det pågældende år, vil det belaste kunderne i det pågældende år, og udbetalingen eller hensættelsen skal derfor opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne i det pågældende år.

Negative performance fees må kun medregnes, hvis der er tale om modregning i tidligere hensatte performance fees.

6.2 Gennemsnitsrenteprodukter

Den enkelte kunde skal have oplyst et kronebeløb, der viser størrelsesordenen af dennes investeringsomkostninger. Dette beløb skal desuden indgå i beregningen af kundens ÅOK og ÅOP.

Det er op til selskabet at vurdere, hvilken fordelingsnøgle der anvendes til fordeling af de samlede investeringsomkostninger på kunderne med gennemsnitsrenteprodukter. Det afgørende er, at alle investeringsomkostningerne opgøres og fordeles. Selskabet skal i anvendt praksis, jf. afsnit 10.4, redegøre for den anvendte fordelingsnøgle.

Der er ikke krav om, at den enkelte kunde skal have oplyst investeringsomkostningerne fordelt på aktivkategorier. Investeringsomkostningerne skal derimod beskrives fordelt på aktivkategorier i anvendt praksis.

6.3 Markedsrenteprodukter

Investeringsomkostningerne i markedsrenteprodukter skal præsenteres for den enkelte kunde som et individualiseret kronebeløb.

Investeringsomkostningerne skal som minimum beregnes på baggrund af størrelsen på den enkelte kundes ultimodepot samt fordelingen af ultimodepotet på fonde. Selskabet kan også vælge en mere præcis opgørelse af den enkelte kundes investeringsomkostninger. En sådan kunne fx være baseret på depotets fordeling ultimo hver måned eller på den enkelte kundes handler i løbet af året. Selskabet skal i anvendt praksis redegøre for den anvendte fordelingsnøgle.

6.4 Aktivkategorier og investeringsomkostninger

I det følgende afsnit præciseres det, hvordan investeringsomkostninger forbundet med forskellige aktivkategorier skal opgøres og medregnes i de kundespecifikke omkostninger og i omkostningsmålerne.

Udgangspunktet for beskrivelsen er de enkelte aktivkategorier. Dette er valgt for, at kapitlet kan fungere som et opslagsværk. Konsekvensen heraf er, at der forekommer en del gentagelser i kapitlet. Begrebet ”øvrige omkostninger” anvendes for at tydeliggøre, at **alle** investeringsomkostninger i **alle** lag af **alle** investeringer skal opgøres og medregnes.

6.4.1 Fælles standardberegningssatser for visse aktivklasser og investeringer

Som udgangspunkt skal der anvendes faktiske omkostninger ved opgørelsen af investeringsomkostningerne. Dog skal branchens fælles beregningssatser anvendes for visse investeringer:

a) Obligationer og aktier administreret af udenlandske investeringsforeninger (jf. afsnit 6.5.2 og 6.6.2)
b) Fonde baseret på tilsagn (jf. afsnit 6.7).
c) Fonde baseret på andet end tilsagn, fx hedgefonde (jf. afsnit 6.8)
d) Visse typer og dele af CLO-investeringer (jf. afsnit 6.12)
e) Co-investeringer i fondsstruktur (jf. afsnit 6.13)

Branchens fælles beregningssatser findes i Bilag 2.

De fælles beregningssatser dækker de indirekte investeringsomkostninger, dvs. omkostningerne nede i de pågældende fonde.

For så vidt angår de omkostninger, som selskabet selv afholder til de pågældende investeringer, skal der altid anvendes faktiske omkostninger. Selskabets egne omkostninger omfatter bl.a. transaktionsomkostninger (fx omkostninger til handel, due diligence og rådgivning ved både køb og salg) samt eventuelle omkostninger forbundet med at eje investeringen, herunder eventuelle omkostninger til porteføljepleje.

For aktiver, der forvaltes internt i selskabet eller i den koncern, som selskabet indgår i, skal der altid anvendes faktiske omkostninger. Det samme gælder for andre direkte ejede selskaber samt co-investeringer uden for fondsstruktur, hvor de underliggende aktiver er kendt på investeringstidspunktet, eller hvor pensionsselskabet efter afgivelse af investeringstilsagn har indflydelse på beslutning i givne aktiver (jf. afsnit 6.11).

Selskabet skal oplyse i anvendt praksis (jf. afsnit 10.4), 1) hvor stor en del af de samlede omkostninger (ÅOK), og 2) hvor stor en del af de samlede investeringsomkostninger, der er opgjort på basis af branchens fælles beregningssatser.

6.5 Obligationer

6.5.1 Internt administrerede obligationer

For så vidt angår internt administrerede obligationer har selskabet adgang til samtlige faktiske omkostninger, som omfatter:

- Depotgebyrer
- Handelsomkostninger
- Relaterede administrationsomkostninger.

6.5.2 Eksternt administrerede obligationer

Danske investeringsforeninger

Hvis obligationerne ligger i **indenlandske investeringsforeninger**, hvor selskabet har adgang til samtlige faktiske omkostninger, opgøres omkostningerne på baggrund af oplysninger om de faktiske omkostninger og selskabets ejerandel. Samtlige omkostninger omfatter:

- Administrationsomkostninger i investeringsforeningen
- Depotgebyrer
- Handelsomkostninger
- Management fee
- Eventuelt performance fee
- Øvrige omkostninger.

Ejerandelen opgøres som et gennemsnit af ejerandelen i de måneder i året, hvor selskabet har ejet den pågældende andel.

For så vidt angår obligationer, der administreres af øvrige investeringsforeninger, skal selskabet for **indenlandske investeringsforeninger** anvende følgende.

ÅOK/ÅOP for 2022:

Selskabet skal anvende foreningens officielle ÅOP. Hvis et selskab kan dokumentere, at det i relation til en given indenlandsk investeringsforening opnår et emissionstillæg og/eller et indløsningsfradrag, som er lavere end det tillæg henholdsvis fradrag, som indgår i beregningen af foreningens officielle ÅOP, må selskabet erstatte det officielle ÅOP med et selskabsspecifikt ÅOP. Ved beregningen af dette anvendes de principper, som benyttes ved beregning af det officielle ÅOP.

ÅOK/ÅOP for 2023 og derefter:

Selskabet skal anvende omkostningstallene i foreningens officielle Dokument med Central Information (jf. PRIIP-reglerne). Omkostningerne opgøres som summen af følgende omkostninger i Dokument med Central Information:

1/7*(Entry omkostninger + exit omkostninger)

+Løbende omkostninger (porteføljetransaktionsomkostninger + andre løbende omkostninger)

+ Yderligere omkostninger (performance fees)

Udenlandske investeringsforeninger

ÅOK/ÅOP for 2022:

Hvis obligationerne administreres af **udenlandske investeringsforeninger**, skal selskabet anvende branchens fælles beregningssatser.

Tabel 6.1: T.E.R.-tillæg for udenlandske investeringsforeninger, obligationer, bp.

Aktivt forvaltede		**I alt**	**Passivt forvaltede**		**I alt**
Udviklede lande	Ikke-udviklede lande		Udviklede lande	Ikke-udviklede lande	
3 bp.	11 bp.	7 bp.	1 bp.	0 bp.	1 bp.

Anm.: T.E.R.-tillægget omfatter kurtage i foreningen, skatter og afgifter i forbindelse med køb og salg af de underliggende aktiver samt omkostninger i forbindelse med kunders ind- og udtræden af foreningen. Tillægget omfatter ikke performance fee og emissionstillæg og indløsningsfradrag.

For porteføljer bestående af investeringer i udviklede lande skal selskabet bruge T.E.R.-tillægget for udviklede lande. For porteføljer bestående af investeringer i ikke-udviklede lande skal selskabet bruge T.E.R.-tillægget for ikke-udviklede lande. For porteføljer bestående af investeringer i såvel udviklede og ikke-udviklede lande skal selskabet anvende T.E.R.-tillægget "i

alt". Selskabet må ikke foretage en vægtning af satserne for udviklede og ikke-udviklede lande. Definitionen af, hvilke lande der hører under kategorien udviklede lande følger MSCI-klassifikationen.

Selskabet skal anvende T.E.R. plus T.E.R.-tillægget. T.E.R. leveres af den enkelte udenlandske investeringsforening – enten som et egentligt T.E.R. eller som de komponenter, som indgår i T.E.R. Uanset i hvilken form selskabet modtager T.E.R., skal det lægge T.E.R.-tillægget til. Hvis selskabet betaler performance fee, skal dette opgøres og medregnes efter principperne i afsnit 6.1.5.

Selskabet skal gange summen af T.E.R. og T.E.R.-tillægget på den årlige gennemsnitlige beholdning. Opgørelsen af den årlige gennemsnitlige beholdning skal ske i overensstemmelse med selskabets øvrige praksis.

Investeringsomkostningerne forbundet med Exchange Traded Funds (ETF'er) og Exchange Traded Notes (ETN'er), hvor det bagvedliggende aktiv er obligationer, skal beregnes på samme måde som øvrige obligationer i udenlandske investeringsforeninger.

ÅOK/ÅOP for 2023 og derefter:

Hvis obligationerne administreres af **udenlandske investeringsforeninger**, som er **omfattet af PRIIP-reglerne**, skal selskabet anvende omkostningstallene i foreningens officielle Dokument med Central Information og opgøre omkostningerne efter samme metode som for indenlandske investeringsforeninger, jf. ovenfor. Hvis Dokument med Central Information indeholder emissionstillæg, som ikke betales af kunderne, kan dette emissionstillægget udelades i opgørelsen af ÅOK/ÅOP.
Hvis det ikke er muligt at fremskaffe Dokument med Central Information for den pågældende investeringsforening, anvendes den hidtidige metode for udenlandske investeringsforeninger (se afsnittet "ÅOK/ÅOP for 2022" ovenfor).

Hvis obligationerne administreres af **udenlandske investeringsforeninger**, som **ikke** er omfattet af PRIIP-reglerne, anvendes den hidtidige metode for udenlandske investeringsforeninger (se afsnittet "ÅOK/ÅOP for 2022" ovenfor).

6.6 Noterede aktier

6.6.1 Internt administrerede noterede aktier

For så vidt angår internt administrerede noterede aktier har selskabet adgang til samtlige faktiske omkostninger, som omfatter:

- Depotgebyrer
- Handelsomkostninger

- Relaterede administrationsomkostninger.

6.6.2 Eksternt administrerede noterede aktier

Danske investeringsforeninger

Hvis aktierne ligger i **indenlandske investeringsforeninger**, hvor selskabet har adgang til samtlige faktiske omkostninger, opgøres omkostningerne på baggrund af oplysninger om de faktiske omkostninger og selskabets ejerandel. Samtlige omkostninger omfatter:

- Administrationsomkostninger i investeringsforeningen
- Depotgebyrer
- Handelsomkostninger
- Management fee
- Eventuelt performance fee
- Øvrige omkostninger.

Ejerandelen opgøres som et gennemsnit af ejerandelen i de måneder i året, hvor selskabet har ejet den pågældende andel.

For så vidt angår aktier, der administreres af øvrige investeringsforeninger, skal selskabet for **indenlandske investeringsforeninger** anvende følgende.

ÅOK/ÅOP for 2022:

Selskabet skal anvende foreningens officielle ÅOP. Hvis et selskab kan dokumentere, at det i relation til en given indenlandsk investeringsforening opnår et emissionstillæg og/eller et indløsningsfradrag, som er lavere end det tillæg henholdsvis fradrag, som indgår i beregningen af foreningens officielle ÅOP, må selskabet erstatte det officielle ÅOP med et selskabsspecifikt ÅOP. Ved beregningen af dette anvendes de principper, som benyttes ved beregning af det officielle ÅOP.

ÅOK/ÅOP for 2023 og derefter:

Selskabet skal anvende omkostningstallene i foreningens officielle Dokument med Central Information (jf. PRIIP-reglerne). Omkostningerne opgøres som summen af følgende omkostninger i Dokument med Central Information:

1/7*(Entry omkostninger + exit omkostninger)

+Løbende omkostninger (porteføljetransaktionsomkostninger + andre løbende omkostninger)

+ Yderligere omkostninger (performance fees)

Udenlandske investeringsforeninger

ÅOK/ÅOP for 2022:

Hvis aktierne administreres af **udenlandske investeringsforeninger**, skal selskabet anvende branchens fælles beregningssatser.

Tabel 6.2: T.E.R.-tillæg for udenlandske investeringsforeninger, aktier, bp.

Aktivt forvaltede		**I alt**	**Passivt forvaltede**		**I alt**
Udviklede lande	Ikke-udviklede lande		Udviklede lande	Ikke-udviklede lande	
14 bp.	31 bp.	22 bp.	7 bp.	14 bp.	10 bp.

Anm.: T.E.R.-tillægget omfatter kurtage i foreningen, skatter og afgifter i forbindelse med køb og salg af de underliggende aktiver samt omkostninger i forbindelse med kunders ind- og udtræden af foreningen. Tillægget omfatter ikke performance fee og emissionstillæg og indløsningsfradrag.

For porteføljer bestående af investeringer i udviklede lande skal selskabet bruge T.E.R.-tillægget for udviklede lande. For porteføljer bestående af investeringer i ikke-udviklede lande skal selskabet brugen T.E.R.-tillægget for ikke-udviklede lande. For porteføljer bestående af investeringer i såvel udviklede og ikke-udviklede lande skal selskabet anvende T.E.R.-tillægget "i alt". Selskabet må ikke foretage en vægtning af satserne for udviklede og ikke-udviklede lande. Definitionen af, hvilke lande der hører under kategorien udviklede lande følger MSCI-klassifikationen.

Selskabet skal anvende T.E.R. plus T.E.R.-tillægget. T.E.R. leveres af den enkelte udenlandske investeringsforening – enten som et egentligt T.E.R. eller som de komponenter, som indgår i T.E.R. Uanset i hvilken form selskabet modtager T.E.R., skal det lægge T.E.R.-tillægget til. Hvis selskabet betaler performance fee, skal dette opgøres og medregnes efter principperne i afsnit 6.1.5.

Selskabet skal gange summen af T.E.R. og T.E.R.-tillægget på den årlige gennemsnitlige beholdning. Opgørelse af den årlige gennemsnitlige beholdning skal ske i overensstemmelse med selskabets øvrige praksis.

Investeringsomkostningerne forbundet med Exchange Traded Funds (ETF'er) og Exchange Traded Notes (ETN'er), hvor det bagvedliggende aktiv er aktier, skal beregnes på samme måde som øvrige aktier i udenlandske investeringsforeninger.

ÅOK/ÅOP for 2023 og derefter:

Hvis aktierne administreres af **udenlandske investeringsforeninger**, som er **omfattet af PRIIP-reglerne**, skal selskabet anvende omkostningstallene i foreningens officielle Dokument med Central Information og opgøre omkostningerne efter samme metode som for indenlandske investeringsforeninger, jf. ovenfor. Hvis Dokument med Central Information indeholder

emissionstillæg, som ikke betales af kunderne, kan dette emissionstillægget udelades i opgørelsen af ÅOK/ÅOP.
Hvis det ikke er muligt at fremskaffe Dokument med Central Information for den pågældende investeringsforening, anvendes den hidtidige metode for udenlandske investeringsforeninger (se afsnittet "ÅOK/ÅOP for 2022" ovenfor).

Hvis aktierne administreres af **udenlandske investeringsforeninger**, som **ikke** er omfattet af PRIIP-reglerne, anvendes den hidtidige metode for udenlandske investeringsforeninger (se afsnittet "ÅOK/ÅOP for 2022" ovenfor).

6.7 Fonde baseret på tilsagn

For fonde baseret på tilsagn skal selskabet anvende branchens fælles beregningssatser, jf. Bilag 2.

Tabellen viser de overordnede aktivklasser for tilsagnsbaserede fonde. I bilag 2 er aktivklasserne inddelt i underkategorier.

Private equity enkeltfonde	Tabel B.2.1
Private equity funds-of-funds	Tabel B.2.2
Kredit-/lånefonde	Tabel B.2.3
Ejendomsfonde	Tabel B.2.4
Infrastrukturfonde	Tabel B.2.5
Skovfonde	Tabel B.2.6

De samlede omkostninger beregnes ved at gange satserne på det årlige gennemsnit af det afgivne tilsagn for den enkelte fond eller funds-of-funds. Opgørelsen af det årlige gennemsnit af det afgivne tilsagn skal foretages i overensstemmelse med selskabets øvrige praksis.

De fælles beregningssatser dækker de indirekte investeringsomkostninger, dvs. omkostninger nede i fondene.

Derudover skal selskabet medregne alle omkostninger, som selskabet selv har afholdt, til investering i de pågældende fonde. Disse omkostninger omfatter bl.a. transaktionsomkostninger (fx omkostninger handel, due diligence og rådgivning ved både køb og salg) samt eventuelle omkostninger forbundet med at eje investeringen, herunder eventuelle omkostninger til porteføljepleje.

6.7.1 Private equity fund-of-funds

For private equity fund-of-funds skal selskabet enten indhente eller beregne management fee-satsen i de underliggende fonde. Hvis selskabet ikke kan indhente den faktiske management fee-sats i de underliggende fonde, skal

selskabet beregne en gennemsnitlig management fee-sats på baggrund af management fee-satserne i selskabets enkeltstående private equity fonde.

6.8 Fonde baseret på andet end tilsagn, fx hedge fonde

For så vidt angår fonde baseret på andet end tilsagn skal selskabet anvende branchens fælles beregningssatser, jf. Bilag 2, tabel B.2.7.

De fælles beregningssatser dækker de indirekte investeringsomkostninger, dvs. omkostninger nede i fondene.

Derudover skal selskabet medregne alle omkostninger, som selskabet selv har afholdt, til investering i de pågældende fonde. Disse omkostninger omfatter bl.a. transaktionsomkostninger (fx omkostninger handel, due diligence og rådgivning ved både køb og salg) samt eventuelle omkostninger forbundet med at eje investeringen, herunder eventuelle omkostninger til porteføljepleje.

6.9 Afledte finansielle instrumenter

Omkostningerne omfatter:

- Transaktionsgebyrer
- Depotgebyrer
- Eventuelle omkostninger forbundet med sikkerhedsstillelse.

Hvis omkostninger til porteføljemanagement, kurtage, stempelafgifter, gearing eller lignende betales som en del af et spread, skal denne del af spreadet opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne.

6.10 Strukturerede produkter

Kategorien omfatter fx total return swaps og total excess swaps. Karakteristisk for produkter omfattet af denne kategori er, at produktet er udviklet specielt til den enkelte investor. Det må derfor forventes, at investor kan få adgang til samtlige omkostninger, som omfatter:

- Omkostninger forbundet med de underliggende aktiver
- Omkostninger forbundet med porteføljeforvaltning
- Indpakningsomkostninger
- Administrations- og handelsomkostninger
- Rulomkostninger
- Spænd på det variable og/eller faste ben
- Indeksfee.

Omkostningerne omfatter alle de omkostninger, som ville være medregnet, hvis investeringen var gennemført i et mandat. Hertil kommer de omkostninger, som er forbundet med selve indpakningen. Det er således ikke hensigten, at de opgjorte og medregnede investeringsomkostninger kan minimeres eller elimineres gennem ompakning af investeringen.

6.11 Direkte ejede selskaber (unoterede aktier og lån)

Dette afsnit omfatter investeringer i unoterede selskaber (både egenkapital og fremmedkapital), hvor

- de underliggende aktiver er kendt på investeringstidspunktet,
- eller hvor pensionsselskabet efter afgivelse af investeringstilsagn har indflydelse på beslutning om investering i givne aktiver.

Datterselskaber er således altid omfattet af reglerne i afsnit 6.11.

Co-investeringer uden for fondstruktur (co-investeringer uden fee og carry) er omfattet af reglerne i afsnit 6.11. Co-investeringer i fondsstruktur skal altid behandles efter reglerne i afsnit 6.13.

Figuren viser et "beslutningstræ" for vurderingen af, om investeringen er omfattet af reglerne i afsnit 6.11 eller et af de afsnit/aktivklasser, hvor der er fælles beregningssatser (jf. afsnit 6.4.1).

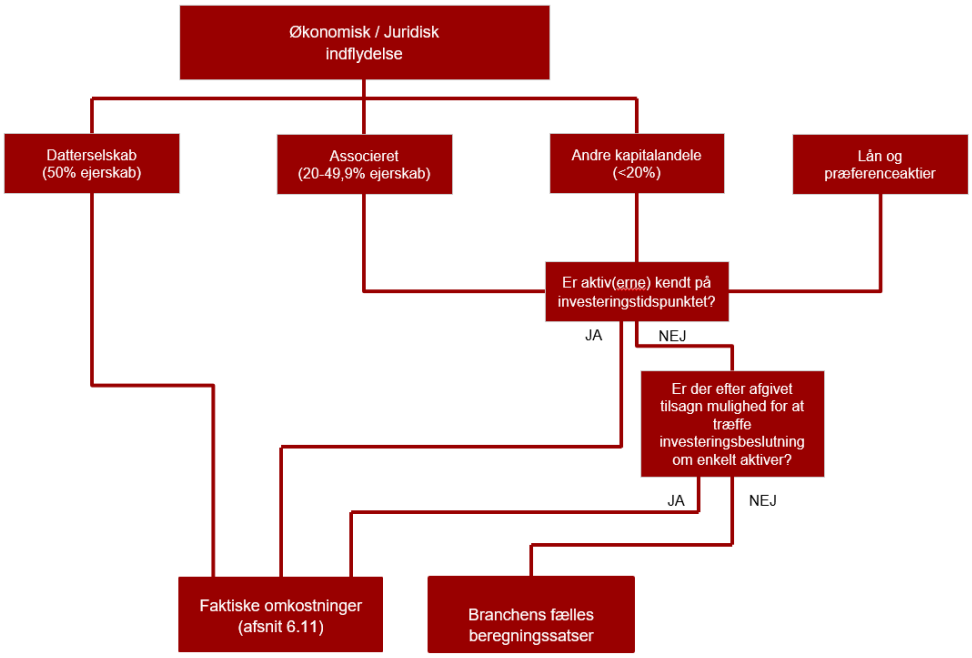

Omkostninger, som skal medregnes

Hvis investeringen opfylder de ovennævnte betingelser for medregning efter reglerne i afsnit 6.11, skal investeringsomkostningerne opgøres og medregnes på følgende måde.

a) Alle investeringsomkostninger, som selskabet selv har afholdt på den pågældende investering, skal medregnes. Disse omkostninger omfatter bl.a.

transaktionsomkostninger (fx omkostninger til handel, due diligence og rådgivning ved både køb og salg) samt eventuelle omkostninger forbundet med at eje investeringen, herunder eventuelle omkostninger til porteføljepleje.

b) Derudover skal investeringsomkostninger, som afholdes i det direkte ejede selskab, medregnes i pensionsselskabets investeringsomkostninger, hvis det direkte ejede selskabs hovedaktivitet er en aktivitet, som pensionsselskabet selv lovligt kunne drive enten som accessorisk virksomhed eller som accessorisk servicevirksomhed i en dattervirksomhed med begrænset hæftelse.
c) For investeringer, som omtalt i b), og som opfylder kriteriet om lovlighed, skal investeringsomkostningerne opgøres og medregnes i alle lag.

Kriterium om lovlighed

Vurderingen af, om et direkte ejet selskabs hovedaktivitet er en aktivitet, som pensionsselskabet selv lovligt kunne drive, skal baseres på reglerne om anden tilladt virksomhed i lov om finansiel virksomhed (kapitel 4 og navnlig § 29). Reglerne ventes videreført i den nye lov om forsikringsvirksomhed (kapitel 5 og navnlig § 46).

Som udgangspunkt er bl.a. følgende aktiviteter, som pensionsselskaber lovligt kan drive som accessorisk virksomhed:

- Alle former for forvaltning (asset management) og administration (registreringer, værdiansættelser etc.) af værdipapirer, valuta, kontanter, derivater og lån

Som udgangspunkt er bl.a. følgende aktiviteter, som pensionsselskaber lovligt kan drive som accessorisk servicevirksomhed i en dattervirksomhed med begrænset hæftelse:

- Forvaltning og administration af ejendomme
- Forvaltning og administration af infrastrukturaktiver, eksempelvis vindmølleparker, solcelleparker, brintanlæg mv.
- Sundheds- og plejeydelser.

Opgørelse af investeringsomkostninger i direkte ejede selskaber

Hvis et direkte ejet selskab opfylder kriteriet om, at selskabets hovedaktivitet er en aktivitet, som pensionsselskabet selv lovligt kunne udføre, skal investeringsomkostningerne i det direkte ejede selskab medregnes i ÅOK/ÅOP:

Pensionsselskabet har adgang til det direkte ejede selskabs faktiske investeringsomkostninger, der omfatter:

- Handelsomkostninger
- Management fee
- Eventuelt performance fee.

Pensionsselskabets andel af omkostningerne beregnes i overensstemmelse med selskabets ejerandel i det enkelte selskab.

Forvaltnings- og handelsomkostningerne skal opgøres og medregnes her, medmindre de er opgjort og medregnet i pensionsselskabets regnskab under regnskabspost 2.7 Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed.

Følgende omkostninger skal medregnes:

- Omkostninger til alle former for forvaltning (asset management)
- Omkostninger relateret til køb og salg af aktiver, fx omkostninger til teknisk, økonomisk eller juridisk due diligence eller ejendomsmæglersalærer.

Omkostningerne omfatter ikke udgifter relateret til driften af de underliggende aktiver. Det vil fx sige udgifter relateret til investeringens løbende afkast, vedligeholdelse, forbedringer, skatter og den egentlige fysiske drift af aktivet.

I Bilag 7 findes en oversigt over, hvilke omkostninger der skal betragtes som investeringsomkostninger (dvs. medregnes) henholdsvis driftsomkostninger (dvs. ikke medregnes).

6.12 CLO-investeringer

For investeringer i CLO'er sondres der mellem, hvilken "tranche" der er investeret i:

- Hvis der kontraktligt er aftalt en kuponrente (fast eller variabel), skal investeringen behandles som en internt administreret obligation (6.5.1).
- Hvis der ikke er aftalt en kuponrente (primært equity-tranchen), skal investeringen behandles som en investering i private equity enkeltfonde (6.7)

Hvis CLO-investeringen har karakter af en "vertikal tranche", som indeholder både en del med kontraktligt aftalt kuponrente og en del uden, skal der foretages en forholdsmæssig fordeling på de to ovenstående opgørelsesprincipper.

6.13 Co-investeringer

Co-investeringer uden for fondstruktur (co-investeringer uden fee og carry) er omfattet af reglerne for direkte ejede selskaber, jf. 6.11.

For co-investeringer i fondsstruktur anvendes branchens fælles beregningssatser, jf. Bilag 2, tabel B.2.8.

7. Opgørelse af risikoforrentning, herunder særlige bonushensættelser

Risikoforrentning i alle kontributionsgrupper til al basiskapital skal medregnes i kundernes ÅOK og ÅOP.

Risikoforrentningen til egenkapitalen og særlige bonushensættelser skal opgøres som den faktiske risikoforrentning det pågældende år.

Risikoforrentningen til ansvarlig indskudskapital skal opgøres som merrenten i forhold til den risikofrie rente, som den pågældende kapital alternativt ville kunne opnå på markedsvilkår. Den risikofrie rente fastsættes til dette formål som Finanstilsynets rentekurves fem-årige rente.

Når risikoforrentningen opgøres, må der ikke gøres fradrag for følgende:
- Eventuelle omkostninger, som basiskapitalen dækker det pågældende år i form af fx gaver eller diskretionære rabatter
- Eventuelle tab, der dækkes af basiskapitalen.

Tilsvarende skal tilbagebetaling af tidligere års udlæg fra basiskapitalen ikke medregnes som en omkostning.

Kundens betaling af risikoforrentning til særlige bonushensættelser betragtes som en omkostning på lige fod med egenkapitalforrentningen. Anvendelse af særlige bonushensættelser til fx finansiering af et omkostnings- eller risikounderskud er derimod ikke at betragte som en omkostning.

7.1 Fordeling af risikoforrentning

Risikoforrentningen er ikke i udgangspunktet fordelt på kunderne. For at individualisere risikoforrentningen skal selskabet derfor foretage en beregningsmæssig fordeling. Det enkelte selskab beslutter selv, hvordan det vil fordele summen ud på de enkelte kunder. En fordelingsmetode kan være at fordele omkostningerne i forhold til kundernes depoter. Hvis selskabet har en mere retvisende fordelingsmetode, kan selskabet anvende denne. Selskabet skal i anvendt praksis, jf. afsnit 10.4, redegøre for den anvendte fordelingsnøgle.

7.2 Opgørelse af skyggekonto

Selskaber, som ikke kan identificere, hvordan selskabets skyggekonto historisk er opstået, skal finde en metode til at estimere, hvor stor en del af skyggekontoen der er opstået som følge af utilstrækkelig risikoforrentning og forrentningen heraf. Selskabet skal opgøre og fordele hele skyggekontoen – også den del, der måtte være opstået før 2011, hvor omkostningsinitiativet trådte i kraft. Selskabet skal i anvendt praksis redegøre for, hvilken metode selskabet har anvendt. Det forventes, at alle selskaber fremadrettet bliver i stand til at foretage en præcis opgørelse af deres skyggekonto, så den del af risikoforrentningen, som indgår i beregningen af ÅOK, fremover bliver opgjort præcist.

7.3 Nedbringelse af skyggekonto

Beløb til nedbringelse af en skyggekonto, der er opstået som følge af utilstrækkelig risikoforrentning, skal medregnes som en omkostning for kunderne i det år, hvor midlerne overføres til basiskapitalen. Det samme gælder for forrentningen af denne del af skyggekontoen. Medmindre selskabet kan dokumentere, at et beløb, der tilbagebetales fra skyggekontoen, ikke stammer fra utilstrækkelig risikoforrentning eller forrentningen heraf, skal selskabet ved enhver tilbagebetaling fra skyggekontoen medregne et beløb svarende til den forholdsmæssige andel af skyggekontoen, som den utilstrækkelige risikoforrentning og forrentningen heraf udgør, i de kundespecifikke omkostninger, jf. afsnit 10.1.1.

Selskabet skal i anvendt praksis redegøre for, om et eventuelt beløb, der er tilbagebetalt fra skyggekontoen, er beregnet eksakt eller opgjort forholdsmæssigt, jf. afsnit 10.4.1.

8. Opgørelse af garantibetaling

Garantibetalinger skal betragtes som en omkostning og ikke en risikopræmie og skal dermed indgå i de kundespecifikke omkostninger.

Garantibetalinger er defineret som de betalinger, der fragår kundens depot, buffer eller afkast. Dette gælder, hvad enten der er tale om tilkøb af en finansiel garanti i et markedsrenteprodukt, eller hvis en del af en kundes tildelte depotrente i et gennemsnitsrenteprodukt anvendes som betaling for en garanti i stedet for en opskrivning af ydelsen eller lignende.

9. Opgørelse af omkostninger til forsikringsformidlere

Beløb, som kunderne har aftalt som betaling for forsikringsformidlerydelser, og som opkræves og videresendes til forsikringsformidler af selskabet, skal indgå i beregningen af de kundespecifikke omkostninger.

Hvis selskabet med et egenkapitalbidrag reducerer kundens omkostninger, til forsikringsformidlere, ved at godtgøre kunden en del af omkostningerne, så vises både bruttoomkostningen til forsikringsformidlere før godtgørelse og selve godtgørelsen. Forskellen mellem bruttoomkostningen til forsikringsformidlere og selskabets godtgørelse er den omkostning der netto indgår i ÅOK/ÅOP.

10. Omkostningsregnskab

Dette kapitel indeholder en beskrivelse af branchens omkostningsregnskab for ÅOK og ÅOP.

10.1 Indhold

Omkostningsregnskabet består af tre dele. For det første en beskrivelse af anvendt praksis (afsnit 10.4) og et afstemningsskema (afsnit 10.5), som selskabet skal udfylde og offentliggøre på selskabets hjemmeside. For det andet en revisionsvejledning (bilag 4), som sammen med selskabets anvendte praksis og afstemningsskema danner baggrund for den eksterne revisions erklæring. Endelig består omkostningsregnskabet af en selskabserklæring og en revisionserklæring (bilag 3).

I anvendt praksis skal selskabet redegøre for de metodemæssige overvejelser, som selskabet har gjort sig i forbindelse med beregningen af de kundespecifikke omkostninger, jf. tabel 3.1 og kapitel 4-9. Anvendt praksis er set fra kundens synsvinkel.

I afstemningsskemaet skal selskabet foretage en afstemning mellem summen af kundernes ÅOK og de faktiske omkostninger, som selskabet har afholdt. Afstemningsskemaet er set fra selskabets synsvinkel.

Anvendt praksis, afstemningsskemaet samt selskabs- og revisionserklæringen har forskellige formål. Samspillet mellem de tre dele af omkostningsregnskabet skal sikre, at såvel markedet som kunderne kan være betryggede ved, at de kundespecifikke omkostninger er beregnet inden for rammerne af den til enhver tid gældende henstilling fra Forsikring & Pensions bestyrelse. Til opfyldelse af dette spiller selskabet, markedet og den eksterne revision hver sin rolle.

10.1.1 Selskabets rolle

Selskabet skal i anvendt praksis redegøre for de metoder, kilder og fordelingsnøgler, som selskabet har valgt i beregningen af de omkostninger, som indgår i omkostningsregnskabet. Samtidig skal selskabet udfylde afstemningsskemaet i overensstemmelse med udfyldningsvejledningen, jf. afsnit 10.5.1.

Det er således selskabets ansvar at sikre, at anvendt praksis lever op til den enhver tid gældende henstilling fra Forsikring & Pensions bestyrelse, og at der er implementeret processer og kontroller, der sikrer, at anvendt praksis for opgørelsen samt afstemningsskema er udarbejdet i overensstemmelse med denne omkostningshenstilling, herunder at anvendt praksis lever op til henstillingens kvalitative krav.

Det påhviler i den forbindelse selskabet at sikre, at der foreligger dokumentation for opgørelse, beregning og kontrol af samtlige afstemningsskemaets poster. Selskabet sikrer herunder at det dokumenteres, at kontrollerne sikrer

fuldstændighed af, at alle relevante omkostninger indgår, at alle poster er opgjort og beregnet i overensstemmelse med henstillingen, samt at dokumentationen er kvalitetssikret og ledelsesgodkendt.

Det materiale, der må forventes at foreligge, omfatter eksempelvis:

- Notat / beskrivelse / forretningsgang vedrørende anvendte principper ved opgørelse af afstemningsskemaets poster, herunder principper for særlige problemstillinger vedrørende eksempelvis indregnede omkostninger som følge af look-through-princippet og investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv.
- Notat / beskrivelse / forretningsgang vedrørende processer og kontroller, der ligger til grund for opgørelse og beregning af afstemningsskemaets poster
- Dokumentation for udførte kontroller, herunder vedrørende eventuelle ændringer i processer og kontroller i rapporteringsperioden
- Dokumentation for opgørelsen af posterne i afstemningsskemaet, herunder eksempelvis
    - indregnede faktiske omkostninger, herunder omkostninger som følge af look-through-princippet
    - indregnede investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv. ved brug af branchens fælles omkostningssatser
- Dokumentation for afstemning mellem omkostninger ifølge årsregnskabet og de opgjorte beløb for ÅOK i afstemningsskemaets poster 2-16, hvor dette er relevant
- Dokumentation for de 1a, 1b, 1c og 1d oplyste beløb, herunder dokumentation for at de i 1a anførte beløb samlet set er oplyst til kunderne og specifikation af og begrundelser for de i 1b – 1 d oplyste beløb

Med henblik på at kunne understøtte opgørelsen af ÅOP for de enkelte kunder, må det forudsættes, at der etableres processer og kontroller, der understøtter en konsistent anvendelse af elementerne i opgørelsen af ÅOP (tæller og nævner) i forhold til hver enkelt kunde.

Det materiale, der må forventes at foreligge, omfatter eksempelvis:

- Notat / beskrivelse / forretningsgang vedrørende processer og kontroller, herunder dokumentation for udførelse og resultat af de af selskabet udførte kontroller, til korrekt beregning af ÅOP
- Dokumentation for udførte kontroller, herunder vedrørende eventuelle ændringer i rapporteringsperioden
- Dokumentation og afstemning af ÅOK'er henført til delbestande (gennemsnitsrente og markedsrente) af de omkostninger, der indgår i opgørelsen af ÅOP, herunder afstemning af, at alle ÅOK'er er henført til opgørelse af ÅOP

- Dokumentation og afstemning af de depoter, der i delbestande (gennemsnitsrente og markedsrente) indgår i opgørelsen af ÅOP (nævneren), herunder afstemning mellem kundernes depoter ifølge årsregnskabet og kundedepoter, der indgår i opgørelsen af ÅOP

10.1.2 Revisionens rolle

Anvendt praksis og afstemningsskemaet skal være udarbejdet, udfyldt og dokumenteret på en sådan vis, at den eksterne revision kan afgive erklæring med høj grad af sikkerhed for, at omkostningsregnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med henstillingen. Baggrunden for revisionens erklæring er typisk:

- De interne kontroller, der omfatter principper og processer for udarbejdelsen af omkostningsregnskabet
- Dokumentationen for selskabets anvendte praksis
- Dokumentationen for posterne i selskabets afstemningsskema
- Relevante oplysninger fra selskabet
- Revisionens øvrige kendskab til selskabet.

Det er således revisionens opgave at opnå en forståelse af grundlaget for omkostningsregnskabet samt en vurdering af risiciene for, at omkostningsregnskabet indeholder væsentlig fejlinformation, og med udgangspunkt heri udforme og udføre revisionshandlinger med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed til underbygning af konklusionen på omkostningsregnskabet. Dette omfatter en vurdering af effektiviteten af kontrolmiljøet og på baggrund heraf, en udvælgelse og gennemgang af stikprøver med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at selskabet beregner omkostningselementerne, herunder ÅOK og ÅOP, på den måde, som selskabet har redegjort for i anvendt praksis, og i overensstemmelse med omkostningshenstillingen.

Revisionens formål

Formålet med den eksterne revision er at udføre vurderinger og handlinger, herunder vurdering af kontroller og stikprøvevis test af afstemninger og andet dokumentationsmateriale, der giver høj grad af sikkerhed for, at

- Selskabets opgørelse af omkostningerne er i overensstemmelse med selskabets offentliggjorte anvendte praksis og afstemningsskema, og at disse er udarbejdet i overensstemmelse med F&P's henstilling
- Samtlige opgjorte omkostninger er fordelt på selskabets kunder, og
- Summen af de til den enkelte kunde oplyste beløb i form af et ÅOK og et ÅOP er henført til de enkelte kunders opgørelse af ÅOP.

Revision af anvendt praksis

I afsnit 10.4.1 nedenfor er det beskrevet, hvordan selskabet skal udfylde de to dele i anvendt praksis, nemlig metode/kilde og fordelingsnøgle.

> Det er revisionens opgave at udføre vurderinger og handlinger, herunder vurdering af kontroller og stikprøvevis test af afstemninger og andet dokumentationsmateriale med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at omkostningsregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med denne henstilling, herunder at der er overensstemmelse mellem, hvad selskabet har redegjort for ud for hvert omkostningselement i anvendt praksis, og beregningen af hvert af omkostningselementerne.

Revision af afstemningsskemaet
I afsnit 10.5.1 nedenfor er det beskrevet, hvordan selskabet skal udfylde afstemningsskemaet. Afstemningsskemaet er ledsaget af en udfyldningsvejledning, som specificerer, hvilke omkostningsposter der skal indgå i de forskellige poster i skemaet.

> Det er revisionens opgave at udføre vurderinger og handlinger, herunder vurdering af kontroller og stikprøvevis test af afstemninger og andet dokumentationsmateriale med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at omkostningsregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med denne henstilling, herunder at der er overensstemmelse mellem de oplysninger, som fremgår af afstemningsskemaet og de faktiske omkostninger, som selskabet har haft. Det er i den forbindelse revisionens opgave at undersøge, at de metodemæssige valg, som selskabet har redegjort for i anvendt praksis, afspejler sig i afstemningsskemaet.

I bilag 4 findes en uddybende revisionsvejledning.

10.1.3 Markedets rolle

Offentliggørelsen af anvendt praksis og afstemningsskemaet tjener det formål at give markedet mulighed for at sikre, at selskabet lever op til henstillingen fra Forsikring & Pensions bestyrelse og dermed også, at selskabets opgørelses- og fordelingsmetoder lever op til henstillingen.

Arbejdsdelingen mellem markedet og den eksterne revision gør, at anvendt praksis skal udfyldes på et forholdsvis detaljeret niveau. Anvendt praksis skal have et omfang og et sprogligt indhold, som giver markedet en forståelse for, hvordan selskabet har beregnet de kundespecifikke omkostninger. Anvendt praksis skal endvidere have en sådan detaljeringsgrad, at revisionen kan erklære sig på baggrund af den.

10.2 Offentliggørelse og tilgængelighed

Selskabet skal offentliggøre anvendt praksis, afstemningsskema samt selskabs- og revisionserklæring på selskabets hjemmeside. Alle fire dokumenter skal offentliggøres på samme tid. Offentliggørelsen bør ske senest samtidig med, at kunderne får tilsendt og/eller får adgang til de kundespecifikke omkostninger for det pågældende regnskabsår eller hurtigst muligt derefter. Offentliggørelsen skal dog under alle omstændigheder finde sted senest den 1. september hvert år.

I afsnit 10.4 er anvendt praksis for overskuelighedens skyld præsenteret i skematisk form. Skemaet skal ikke i forbindelse med offentliggørelsen ses som et formkrav, men udelukkende som et indholdskrav. Det vil sige, at selskabet på dets hjemmeside skal offentliggøre de oplysninger, som findes i skemaet, men at dette ikke behøver at ske i skemaform. Oplysningerne skal

dog findes i sammenhæng med hinanden, og overskrifterne i det offentliggjorte dokument skal følge første søjle i det opstillede skema.

De seneste tre versioner af anvendt praksis, afstemningsskema, selskabs- og revisionserklæring skal altid findes på selskabets hjemmeside. Dokumenterne skal ligge i nærheden af årsrapporterne og anden finansiel information. De fire dokumenter skal desuden let kunne søges frem på selskabets hjemmeside. Dokumenterne skal komme frem ved søgning på relevante ord såsom ÅOK, ÅOP, omkostninger, omkostningsregnskab, revisionsmodel, metodebeskrivelse, anvendt praksis og afstemningsskema.

10.3 Revisions- og selskabserklæring

I forbindelse med offentliggørelsen af anvendt praksis og afstemningsskemaet skal selskabet ligeledes offentliggøre en selskabserklæring samt den eksterne revisions erklæring. Selskabserklæringen skal være underskrevet af en eller flere relevante personer fra selskabet.

Det er afgørende, at der ikke kan stilles spørgsmålstegn ved, at selskabs- og revisionserklæringen er afgivet på baggrund af den offentliggjorte anvendte praksis og det offentliggjorte afstemningsskema. Derfor skal selskabet offentliggøre omkostningsregnskabet indeholdende anvendt praksis, afstemningsskemaet samt selskabs- og revisionserklæringen i direkte sammenhæng med hinanden fx i form af en pdf-fil. Revisionserklæringen må således ikke offentliggøres løsrevet fra anvendt praksis, afstemningsskemaet og selskabserklæringen.

I bilag 3 findes et eksempel på en selskabs- og revisionserklæring.

10.4 Anvendt praksis

I anvendt praksis skal selskabet redegøre for de metodemæssige overvejelser, som selskabet har gjort sig i forbindelse med opgørelsen af de kundespecifikke omkostninger. Selskabet skal redegøre for, hvordan de enkelte omkostningselementer, som er omtalt i tabel 3.1 samt kapitel 4-9, er opgjort og medregnet i de kundespecifikke ÅOK'er, samt hvordan omkostningselementerne er fordelt på selskabets kundegrupper. Beskrivelsen skal opdeles på gennemsnits- og markedsrenteprodukter. Såfremt der er sket ændring i anvendt praksis skal dette beskrives.

For så vidt angår investeringsomkostningerne skal anvendt praksis udfyldes fordelt på de aktivkategorier, som er beskrevet i afsnit 6.5-6.11.

Tabel 10.1: Anvendt praksis

Omkostningselement	**Metode/kilde**	**Fordelings-nøgle**
De samlede administrationsomkostninger (kapitel 4)		

Omkostnings- og risikoresultat (kapitel 5)[1]		
De samlede investeringsomkostninger[2] (kapitel 6)		
Risikoforrentning til al basiskapital[3] (kapitel 7)		
Garantibetaling (kapitel 8)		
Omkostninger til forsikringsformidlere (kapitel 9)		

Anm:[1] Rækken skal kun udfyldes af de selskaber, som har aftalt sig ud af gældende kontributionsregler og dermed ikke har kontributionsgrupper. [2] Beskrivelsen skal foretages på de aktivkategorier, som er beskrevet i afsnit 6.5-6.11. [3] Selskabet skal redegøre for, om et eventuelt beløb, der er tilbagebetalt fra skyggekontoen, er beregnet eksakt eller opgjort forholdsmæssigt, jf. afsnit 7.2. Beskrivelsen skal opdeles på risikoforrentning til egenkapital, særlige (individuelle og kollektive) bonushensættelser og ansvarlig indskudskapital.
Bem.: Alle selskaber skal desuden tilføje en eller flere rækker, såfremt der mangler relevante omkostningselementer.

10.4.1 Udfyldelse af anvendt praksis

Selskabet skal i anvendt praksis redegøre for de metodemæssige overvejelser, som selskabet har gjort sig i forbindelse med beregningen af de kundespecifikke omkostninger.

Boks 10.1: De overordnede principper for udfyldelsen af anvendt praksis

Metode/kilde

- Det skal her fremgå, om der er tale om regnskabstal, skøn, omkostningssatserne i bilag 2 eller indhentede faktiske omkostninger.
- Hvis der er tale om en regnskabspost, skal denne præciseres.
- Hvis der er tale om et skøn, skal dette skøn beskrives og dokumenteres.
- For så vidt angår investeringsomkostningerne skal beskrivelsen opdeles på de aktivkategorier, som fremgår af afsnit 6.5-6.11, samt under-kategorierne i bilag 2.

Fordelingsnøgle

- Det skal her fremgå, efter hvilken fordelingsnøgle det pågældende omkostningselement er fordelt på kundegrupperne.
- Den/de anvendte fordelingsnøgle(r) skal beskrives.
- Der skal redegøres for afgræsninger i forhold til kundegrupper.

I kapitel 3-9 fremgår det, hvilke fordelingsnøgler mv. selskabet skal redegøre for i anvendt praksis. Det drejer sig om følgende:

- Fordelingen af omkostnings- og risikoresultatet, jf. afsnit 5.2
- Investeringsomkostninger i gennemsnitsrenteprodukter, jf. afsnit 6.2
- Investeringsomkostninger i markedsrenteprodukter, jf. afsnit 6.3
- Fordeling af risikoforrentningen, jf. afsnit 7.1
- Opgørelse af skyggekonto, jf. afsnit 7.2
- Nedbringelse af skyggekonto, jf. afsnit 7.3

Listen er ikke nødvendigvis udtømmende. Hvis selskabet har anvendt fordelingsnøgler på andre dele af beregningen af ÅOK og ÅOP, skal disse også beskrives.

Branchens fælles beregningssatser

Selskabet skal oplyse i anvendt praksis, 1) hvor stor en del af de samlede omkostninger (ÅOK), og 2) hvor stor en del af de samlede investeringsomkostninger, der er opgjort på basis af branchens fælles beregningssatser (jf. afsnit 6.4.1). De to andele beregnes på følgende måde:

Andel i forhold til ÅOK:

$$\text{Andel (pct.)} = \frac{S - J}{ÅOK} \times 100$$

hvor

- S er standardberegnede investeringsomkostninger i alt = summen af alle kunders investeringsomkostninger beregnet efter satserne i bilag 2,
- $J = \sum_{i=}(m_i \times b_i) \times f$
  - m_i er selskabets egen aftalte management fee-sats for hver enkelt investering (i)
    - *Særligt for aktivklassen PE FOF (tabel 2.a i Excel-filen vedlagt Bilag 2):* m_i er summen af den aftalte fee-sats på FOF-niveau og den aftalte fee-sats for underliggende fonde.
  - b_i er beløbet for den pågældende investering (i), som den pågældende standardsats (jf. bilag 2) ganges på. Beløbet er enten tilsagn eller NAV, afhængig af aktivklasse, jf. Excel-filen vedlagt bilag 2
  - f er en faktor (et tal ≤ 1), der sikrer, at beregningen af J er konsistent med den bagvedliggende model, som henstillingens standardberegningssatser er fastsat ud fra.
    - *For aktivklasser, hvor standardberegningssatserne sættes ift. tilsagn (jf. tabellerne i Excel-filen vedlagt Bilag 2)* fremgår faktoren af tabellerne i Excel-filen. Der skal for den enkelte investering anvendes den faktor (f), som er angivet for den pågældende aktivklasse (ved siden af tabellen) og det pågældende år i fondens levetid.
    - *For aktivklasser, hvor standardberegningssatserne sættes ift. NAV (jf. tabellerne i Excel-filen vedlagt Bilag 2)* er faktoren (f) altid 1, svarende til at der ikke ganges nogen faktor på m_i. Der er derfor ikke angivet faktorer i Excel-filen for aktivklasser, hvor standardberegningssatserne sættes ift. NAV.
- ÅOK = summen af alle kunders ÅOK.

Andel i forhold til de samlede investeringsomkostninger:

Beregnes på samme måde som ovenfor. Blot indsættes de samlede investeringsomkostninger i nævneren i stedet for ÅOK. De samlede investeringsomkostninger er summen af alle kunders investeringsomkostninger.

10.5 Afstemningsskemaet

Det overordnede formål med afstemningsskemaet er at foretage en afstemning mellem summen af kundernes ÅOK og de faktiske omkostninger, som selskabet har afholdt.

Afstemningsskemaet er opdelt i gennemsnits- og markedsrenteprodukter samt en sum-kolonne. Med gennemsnitsrenteprodukter menes produkter i forsikringsklasse I, og med markedsrenteprodukter menes der produkter i forsikringsklasse III. Sum-kolonnen skal være summen af kolonnen med gennemsnits- og markedsrenteprodukter. Dette skyldes, at afstemningsskemaet er lavet sådan, at de omkostninger, som ikke umiddelbart er knyttet til enten gennemsnits- eller markedsrenteprodukter, skal fordeles på disse produkter. Det er op til selskabet at vurdere, hvilken fordelingsnøgle der anvendes til fordeling af disse omkostninger på de to produkter.

Selskabet skal i umiddelbar forlængelse af afstemningsskemaet beskrive, hvilke kundegrupper der indgår i post 1c og 1d. Det er hensigten, at alle kunder, herunder alle aktive ordninger og pensionister, skal have oplyst ÅOK og ÅOP. Hvis et selskab i enkelte tilfælde ikke stiller ÅOK og ÅOP til rådighed for enkelte kundegrupper, skal selskabet begrunde, hvorfor dette er tilfældet. Begrundelsen skal fremgå sammen med beskrivelsen af, hvilke kundegrupper der indgår i post 1c og 1d.

Tabel 10.2: Afstemningsskemaet

Nr.				
1a	Summen af ÅOK oplyst til kunderne			
1b	Summen af ÅOK fordelt på kunder, der enten har forladt selskabet, eller hvor policen er afgangsført			
1c	Summen af ÅOK for bestande, hvor ÅOK ikke er relevant[1]			
1d	Summen af endnu ikke oplyst ÅOK[1]			
1	Summen af ÅOK til kunderne			
	Omkostningspost	**Gennemsnitsrente**	**Markedsrente**	**Sum**
2	Administrations- og erhvervelsesomkostninger, jf. resultatopgørelsen			
3	Leje af egen domicilejendom			
4	Omkostninger til forsikringsformidlere			
5	Forsikringsmæssige driftsomkostninger i datterselskaber			
6	Administrationsomkostninger hos eksterne leverandører af forsikringsydelser			
7	Administrations- og erhvervelsesomkostninger forbundet med SUL-forsikringer, jf. regnskabet			
8	Over-/underskud på administrations- og erhvervelsesomkostninger, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)			
9	Investeringsomkostninger, jf. resultatopgørelsen			
10	Øvrige investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv.			
11	Over-/underskud på investeringsomkostninger, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)			
12	Investeringsomkostninger forbundet med basiskapitalen (modregningspost)			
13	Risikoforrentning inkl. udligning af skyggekonti			
14	Garantibetalinger			
15	Omkostningsresultat[2]			
16	Øvrige omkostninger, der kan specificeres			
17	Regulering af omkostninger fra foregående år			
18	**I alt**			
19	Post 1 minus post 18	[redacted]	[redacted]	

Anm.:[1] Selskabet skal i umiddelbar forlængelse af afstemningsskemaet beskrive, hvilke kundegrupper der er indeholdt i post 1c og 1d[2]. Der henvises til udfyldningsvejledningen i afsnit 10.5.1, da indregningen af omkostningsresultatet afhænger af, hvorvidt selskabet følger de gældende kontributionsregler eller har aftalt sig ud af dem.

10.5.1 Udfyldelse af afstemningsskemaet (udfyldningsvejledning)

Det anbefales at læse udfyldningsvejledningen nøje, inden afstemningsskemaet udfyldes. Det er præciseret i udfyldningsvejledningen, hvilke poster i regnskabet og øvrige omkostninger der skal indgå i de forskellige poster i afstemningsskemaet. Derudover skal selskabet sikre, at eventuelle indtjeningselementer (jf. kapitel 3) medregnes i omkostningsposterne i afstemningsskemaet.

Ad 1a. Summen af ÅOK oplyst til kunderne
Posten skal indeholde summen af de til kunderne oplyste ÅOK.

Ad 1b. Summen af ÅOK fordelt på kunder, der enten har forladt selskabet, eller hvor policen er afgangsført
Alle afholdte omkostninger skal fordeles på kunderne i form af et ÅOK og et ÅOP. Nogle kunder har forladt selskabet i løbet af året og vil derfor ikke få oplyst et ÅOK og et ÅOP i årsudsendelser mv. efter, at de har forladt selskabet. Disse kunder må ikke tildeles en uforholdsmæssig stor andel af omkostningerne i form af et uforholdsmæssigt stort ÅOK og ÅOP, medmindre det er i overensstemmelse med den faktiske omkostningsbelastning af kunderne.

De individualiserede omkostninger er opkrævet ved kundens fraflytning, hvorfor disse ikke skal medregnes igen ved udgangen af året. Det samme gælder investeringsomkostningerne i markedsrenteprodukter.

Med hensyn til fordelingen af de resterende, ikke-individualiserede omkostninger kan selskabet vælge en af følgende metoder:

- De resterende, ikke-individualiserede omkostninger fordeles på de kunder, der er i bestanden ultimo året.
- De resterende, ikke-individualiserede omkostninger fordeles forholdsmæssigt på alle kunderne (uanset om de stadig er i selskabet eller ej). Den forholdsmæssige fordeling sker fx efter depoternes gennemsnitlige størrelse i året. Depoternes gennemsnitlige størrelse kan eventuelt opgøres månedligt, så fordelingen mellem kunderne bliver mere præcis.

Der findes kunder, som har foretaget et omvalg, og hvor policen på det produkt, som er valgt fra, derfor er afgangsført. Hvis disse kunder ikke kan oplyses om deres ÅOK på den afgangsførte police, skal dette ÅOK medregnes i denne post.

Ad 1c. Summen af ÅOK for bestande, hvor ÅOK ikke er relevant
Posten skal indeholde summen af ÅOK for bestande, hvor ÅOK ikke er relevant.

Selskabet skal i umiddelbar forlængelse af afstemningsskemaet beskrive, hvilke kundegrupper der er indeholdt i denne post.

Ad 1d. Summen af endnu ikke oplyst ÅOK
Hvis selskabet har bestande, der endnu ikke får oplyst ÅOK, skal posten indeholde summen af ÅOK for disse kunder.

Selskabet skal i umiddelbar forlængelse af afstemningsskemaet beskrive, hvilke kundegrupper der er indeholdt i denne post.

Ad 1. Summen af ÅOK til kunderne
Posten skal være lig med summen af post 1a-1d.

Ad 2. Administrations- og erhvervelsesomkostninger, jf. resultatopgørelsen
Posten indeholder administrations- og erhvervelsesomkostninger, således som disse fremgår af resultatopgørelsen. Af posten skal således fremgå summen af post 9.1. (Erhvervelsesomkostninger) og post 9.2. (Administrationsomkostninger) som anført i bilag 3 til regnskabsbekendtgørelsen.

Administrationsomkostninger forbundet med forsikringer administreret af Forenede Gruppeliv er indeholdt i denne post, hvis de er konsolideret ind i årsregnskabet. Er dette ikke tilfældet, skal disse omkostninger indgå i post 6. Det samme gælder for alle andre forsikringer købt hos eksterne leverandører af forsikringsydelser fx syge- og ulykkesforsikringer, forsikring ved visse kritiske sygdomme og sundhedsforsikringer.

Såfremt posten indeholder omkostninger til forsikringsformidlere, skal dette fremgå af en note. Posten skal indeholde de omkostninger til forsikringsformidlere, som kunderne brutto betaler, og som videreformidles til forsikringsformidlerne. Hvis selskabet godtgør kunden en del af kundens omkostninger til forsikringsformidlere, så skal godtgørelsen ikke fratrækkes i omkostningspost 2, men i stedet indgå i modregningsomkostningspost 8.

Leje af egen domicilejendom skal ikke indeholdes i denne post, men i post 3.

Ad 3. Leje af egen domicilejendom
Posten skal indeholde leje af egen domicilejendom, jf. definitionen af "O" i bilag 9 til regnskabsbekendtgørelsen.

Ad 4. Omkostninger til forsikringsformidler
Såfremt omkostningerne til forsikringsformidlere ikke indgår i resultatopgørelsen og dermed heller ikke indgår i post 2, skal disse omkostninger indeholdes i denne post.

Posten skal indeholde de omkostninger til forsikringsformidlere, som kunderne brutto betaler, og som videreformidles til forsikringsformidlerne. Hvis selskabet godtgør kunden en del af kundens omkostninger til forsikringsformidlere, så skal godtgørelsen ikke fratrækkes i omkostningspost 4, men i stedet indgå i modregningsomkostningspost 8.

Ad 5. Forsikringsmæssige driftsomkostninger i datterselskaber
Posten skal indeholde omkostninger som følge af look-through-princippet.

Med datterselskaber menes tilknyttede og associerede virksomheder.

Hvorvidt omkostninger som følge af look-through-princippet skal medregnes i de omkostninger, som ligger til grund for beregningen af de kundespecifikke omkostninger og dermed indeholdes denne post, afhænger af, hvorvidt et over-/underskud i datterselskabet hidrører moderselskabets egne kundeforhold eller andre selskabers kundeforhold.

Hvis et overskud i datterselskabet hidrører fra moderselskabets egne kundeforhold, skal overskuddet indeholdes i denne post med negativt fortegn.

Hvis et underskud i datterselskabet hidrører fra moderselskabets egne kundeforhold, skal underskuddet indeholdes i denne post med positivt fortegn.

Hvis et overskud eller et underskud i datterselskabet hidrører fra andre selskabers kundeforhold – eksempelvis, hvis der udøves pensionsservicevirksomhed - skal over-/underskuddet ikke indeholdes i denne post.

Ad 6. Administrationsomkostninger hos eksterne leverandører af forsikringsydelser
Posten skal indeholde administrationsomkostninger forbundet med alle forsikringsydelser købt hos eksterne leverandører af forsikringsydelser.

Hvis det præcise omkostningsbeløb ikke kendes, skal der foretages et kvalificeret skøn, der skal beskrives og dokumenteres.

Med eksterne leverandører menes såvel koncernforbundne som ikke-koncernforbundne forsikringsselskaber.

Posten skal indeholde administrationsomkostninger forbundet med forsikringer administreret af Forenede Gruppeliv, såfremt disse ikke er indeholdt i resultatopgørelsen og dermed i post 2.

Posten skal indeholde administrationsomkostninger forbundet med syge- og ulykkesforsikringer købt hos eksterne leverandører af forsikringsydelser, såfremt disse omkostninger ikke er indeholdt i resultatopgørelsen og dermed i post 2.

Posten skal indeholde administrationsomkostninger forbundet med sundhedsforsikringer købt hos eksterne leverandører af forsikringsydelser, såfremt disse omkostninger ikke er indeholdt i resultatopgørelsen og dermed i post 2.

Ad 7. Administrations- og erhvervelsesomkostninger forbundet med SUL-forsikringer, jf. regnskabet
Posten skal indeholde administrations- og erhvervelsesomkostninger forbundet med SUL-forsikringer, jf. pkt. 5.1. (Erhvervelsesomkostninger) og pkt. 5.2. (Administrationsomkostninger) i bilag 4 til regnskabsbekendtgørelsen. Der henvises endvidere til § 32 i regnskabsbekendtgørelsen.

Posten skal også indeholde de administrations- og erhvervelsesomkostninger, der dækkes af basiskapitalen. Disse omkostninger (altså dem, der dækkes af basiskapitalen) skal dog trækkes fra i post 8.

Posten skal ikke indeholde investeringsomkostninger forbundet med SUL-forsikringer. Disse er indeholdt i post 9.

Såfremt omkostninger til forsikringsformidlere forbundet med SUL-forsikringer ikke kan udskilles og opgøres i post 4, skal de indeholdes i denne post. I så fald skal det fremgå af en note, at de er indeholdt her.

Ad 8. Over-/underskud på administrations- og erhvervelsesomkostningerne, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)
Posten skal indeholde over-/underskud på administrations- og erhvervelsesomkostningerne, som dækkes af basiskapitalen, herunder også af egenkapitalen.

Som eksempel kan nævnes, at post 7 skal indeholde alle administrations- og erhvervelsesomkostninger forbundet med syge- og ulykkesforsikringer – også dem, der dækkes af basiskapitalen. De administrations- og erhvervelsesomkostninger, der dækkes af basiskapitalen, skal trækkes fra i denne post.

Ad 9. Investeringsomkostninger, jf. resultatopgørelsen
Posten skal indeholde investeringsomkostninger, jf. pkt. 2.7 (Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed) i bilag 3 til regnskabsbekendtgørelsen. Posten indeholder dermed også de investeringsomkostninger, der er forbundet med syge- og ulykkesforsikringer.

De investeringsomkostninger, der dækkes af basiskapitalen, skal trækkes fra i post 11.

Posten indeholder ligeledes investeringsomkostninger forbundet med investering af basiskapitalen. Disse investeringsomkostninger skal trækkes fra i post 12.

Investeringsomkostninger i datterselskaber, der vedrører moderselskabets kundebestand og moderselskabets basiskapital, skal indeholdes i post 10.

Med datterselskaber menes tilknyttede og associerede virksomheder.

Ad 10. Øvrige investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv.
Posten skal indeholde øvrige investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv., der vedrører moderselskabets kundebestand.

Med datterselskaber menes tilknyttede og associerede virksomheder.

Posten skal indeholde øvrige investeringsomkostninger forbundet med investering af moderselskabets basiskapital i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv. Disse investeringsomkostninger trækkes fra i post 12.

Posten skal indeholde kursskæringer og aftalte ikke-markedsforme spreads, der ender som indtjening hos selskabet eller den koncern, som selskabet indgår i. Kursskæringer og aftalte, ikke-markedskonforme spreads, der ender som indtjening hos en ekstern kapitalforvalter, og som træder i stedet for direkte fees til forvalteren, skal også indregnes.

Ad 11. Over-/underskud på investeringsomkostningerne, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)
Posten skal indeholde over-/underskud på investeringsomkostningerne, der dækkes af basiskapitalen, herunder også af egenkapitalen.

Posten skal indeholde over-/underskud på alle investeringsomkostninger, såfremt over-/underskuddet dækkes af basiskapitalen, herunder også af egenkapitalen.

Ad 12. Investeringsomkostninger forbundet med basiskapitalen (modregningspost)
Posten skal ses som en udligningspost i forhold til post 9, som indeholder investeringsomkostninger, således som disse er opgjort i resultatopgørelsen. Det betyder, at post 9 også indeholder investeringsomkostninger forbundet med investering af basiskapitalen. Investeringsomkostninger forbundet med investering af basiskapitalen skal dog ikke indgå i ÅOK og ÅOP, da disse omkostninger ikke bæres af de forsikrede. Derfor skal disse investeringsomkostninger trækkes fra i denne post.

Posten skal på tilsvarende vis ses som en udligningspost i forhold til post 10. Øvrige investeringsomkostninger forbundet med investering af basiskapitalen skal således også trækkes fra her.

Ad 13. Risikoforrentning inkl. udligning af skyggekonti

Posten skal indeholde risikoforrentning til al basiskapital. Det vil sige risikoforrentning til egenkapital, særlige (individuelle og kollektive) bonushensættelser samt ansvarlig indskudskapital.

Posten skal indeholde risikoforrentning i både rente-, risiko- og omkostningsgrupper. Der kan være forskellig risikoforrentning i grupperne.

Posten skal ikke indeholde basiskapitalens eventuelle dækning af tab som følge af underskud i rente-, risiko- eller omkostningsgrupperne.

Posten skal ikke indeholde tilbagebetaling af tidligere års dækning af tab fra basiskapitalen, da dette ikke betragtes som en omkostning.

Posten skal indeholde beløb til nedbringelse af en skyggekonto, hvis denne er opstået som følge af utilstrækkelig risikoforrentning. Beløbet skal indeholdes i det år, hvor beløbet overføres til basiskapitalen.

Posten skal ligeledes indeholde forrentningen af den del af en skyggekonto, der er opstået som følge af utilstrækkelig risikoforrentning. Beløbet skal indeholdes i det år, hvor beløbet overføres til basiskapitalen.

Ad 14. Garantibetalinger
Posten skal indeholde garantibetalinger.

Hvis en del af en kundes tildelte depotrente anvendes som betaling for en garanti i stedet for en opskrivning af ydelsen eller tilsvarende, skal denne garantibetaling anses som en omkostninger og dermed indeholdes i denne post.

Hvis en kunde i et markedsrenteprodukt tilkøber en finansiel garanti, skal udgiften hertil betragtes som en omkostning og dermed indeholdes i denne post.

Ad 15. Omkostningsresultat
Selskaber, der følger gældende kontributionsregler, skal medtage omkostningsresultatet i denne post.

Disse selskaber skal lægge et eventuelt overskud i omkostningsgrupperne, som er overført til kollektivt bonuspotentiale, til i denne post. Et eventuelt omkostningsunderskud i omkostningsgrupperne, der er dækket af det kollektive bonuspotentiale, skal trækkes fra i denne post.

Indgår der afkast, rabatter eller lignende i omkostningsresultatet, skal der korrigeres herfor i denne post, da afstemningen i forhold til kundernes faktiske omkostningsbetaling ellers ikke bliver korrekt. Af bilag 5 ses det, hvorledes der kan korrigeres for afkast og rabatter. Er der lignende poster herudover, skal der korrigeres for disse på tilsvarende vis.

Selskaber, der har aftalt sig ud af gældende kontributionsregler, og hvor kunderne ultimativt bærer risikoen for et omkostningsunderskud, skal ikke medtage omkostningsresultatet i denne post.

Ad 16. Øvrige omkostninger, der kan specificeres
Posten skal indeholde eventuelle øvrige omkostninger, såfremt disse omkostninger kan specificeres i underposter.

Posten skal således ikke indeholde en eventuel uforklarlig forskel mellem post 1 og post 17. Denne eventuelle forskel skal derimod fremgå af post 18.

Ad 17. Regulering af omkostninger fra foregående år
Posten skal indeholde eventuelle korrektioner vedrørende tidligere år. Posten skal *eksempelvis* anvendes i følgende situation, som vedrører henstillingens pkt. 2.2:

- Hvis det foregående års omkostninger var baseret helt eller delvis på estimerede omkostninger,
- hvis der var en difference mellem de estimerede/kommunikerede omkostninger og de faktisk opgjorte omkostninger for året,
- og hvis selskabet har valgt ikke at kommunikere differencen til kunderne, straks da differencen var opgjort, men i stedet at indregne differencen i omkostningerne for det næste år (dvs. det år, som omkostningsregnskabet vedrører).

I denne situation skal differencen indgå i afstemningsskemaets felt 17.

Ad 18. I alt
Posten skal udgøre summen af posterne 2-17.

En eventuel afvigelse mellem post 1 og post 19 skal fremgå af post 19.

Ad 19. Forskel mellem post 1 og post 18
Posten skal vise forskellen mellem post 1 og post 18. Forskellen beregnes som post 1 minus post 18.

Afvigelser mellem post 1 og post 18 skal kunne forklares med de skønsmæssige vurderinger, der måtte være foretaget i forbindelse med udfyldelsen af skemaet.

11. Pensionsoverblikket

11.1 Formål

Formålet med Pensionsoverblikket er, at

- kunderne let kan danne sig et overblik over de seks væsentligste pensionsoplysninger i de årlige oversigter eller den netbaserede information, der gives i medfør af informationsbekendtgørelsens krav om årlige oplysninger, og at
- kunderne skal kunne genkende de seks væsentligste oplysninger på tværs af selskaberne.

Pensionsoverblikkets anvendelsesområde er sammenfaldende med anvendelsesområdet for informationsbekendtgørelsen.

Boks 11.1: De seks væsentligste oplysninger

På den baggrund henstiller Forsikring & Pensions bestyrelse, at alle selskaber gør følgende seks centrale oplysninger let tilgængelige for kunden:

- Hvor meget får jeg udbetalt? (omfatter såvel risikodækninger som alderspension)
- Hvor meget har jeg indbetalt? (det anbefales, at det præciseres, om indbetalingen er inklusive eller eksklusive arbejdsmarkedsbidrag)
- Hvor meget har jeg betalt for forsikringer?
- Hvor meget har jeg betalt i omkostninger?
- Hvor meget får jeg i rente/afkast?
- Hvor stor er ordningens værdi? (angivet ved eksempelvis depotværdi eller værdi ved overførsel)?

Rækkefølgen af de seks oplysninger er i princippet ligegyldig, så længe præsentationen af oplysningerne understøtter formålet med pensionsoverblikket – nemlig at kunderne kan genkende de seks væsentligste oplysninger på tværs af selskaberne.

Rente/afkast vises almindeligvis som to tal, idet rente knytter sig til gennemsnitsrenteprodukter og afkast knytter sig til markedsrenteprodukter. Hvis pensionsoverblikket vises pr. cpr. nr., og kunden har begge typer produkter i samme selskab, så kan rente og afkast vises som et tal.

Såvel indbetalinger, betaling for forsikringsdækninger, omkostninger og rente/afkast angives som summen for det foregående kalenderår. Selskabet kan vælge også at give kunden mulighed for at se beløbene år til dato.

Omkostninger opgøres i overensstemmelse med branchen fælles beregningsmetode, jf. kapitel 4-9. I øvrigt kan oplysningerne beregnes og opgøres efter de principper, som det enkelte selskab i forvejen anvender.

Pensionsoverblikket kan enten gives pr. cpr.nr. eller pr. policenr.

11.2 Medievalg

Selskaberne kan frit vælge at præsentere de seks væsentligste oplysninger på papir eller på elektronisk medie.

Præsenteres oplysningerne på elektronisk medie, kan selskabet vælge at vise oplysningerne på en eller to sider. Selskabet kan også vælge at vise pensionsoverblikket som et samlet overblik, hvor hver enkelt oplysning kan fremkaldes med et enkelt klik.

Præsenteres oplysningerne på papir, kan selskabet vælge at vise oplysningerne på de første én til to sider i den årlige information – evt. i form af et samlet overblik.

11.3 Layout og opstilling

Selskaberne kan præsentere de seks væsentligste oplysninger i det layout og den form, som selskaberne i forvejen baserer deres kundekommunikation på.

Som inspiration til, hvordan Pensionsoverblikket kan implementeres, er vedlagt en model (se bilag 6). Modellen kan eventuelt brydes op i to dele. Eksempelvis i én del, der viser udbetalingerne og en anden del, der vedrører en summarisk oversigt over årets bevægelser på ordningen.

11.4 Fælles ord

Som en del af Pensionsoverblikket er der udviklet en række fælles ord. Disse er opstillet i tabel 11.1 nedenfor.

Tabel 11.1: Oversigt over fælles ord

Fælles ord[1]	**Hvad dækker begrebet?[2]**
Udbetaling	Samlebetegnelse for såvel sumudbetalinger som løbende udbetalinger
Indbetaling	Samlebetegnelse for såvel arbejdsgiverbidrag som kundens eget bidrag
Betaling til forsikringer	Samlebetegnelse for betaling til risikodækninger
Årlig omkostning i kr. (ÅOK)	Fællesbetegnelse, der benyttes i omkostningsinitiativet
Årlig omkostning i pct. (ÅOP)	Fællesbetegnelse, der benyttes i omkostningsinitiativet
Rente	Samlebetegnelse for rente på gennemsnitsrenteprodukter
Afkast	Samlebetegnelse for markedsafkast på markedsrenteprodukter
Ordningens værdi	Samlebetegnelse for "opsparing", "flytteværdi", depotværdi inkl. særlige bonushensættelser mv.

Anm.: [1] Anvendes i kundekommunikationen. [2] Disse vejledende forklaringer er alene selskabsinformation, hvilket vil sige, at de ikke er møntet på kundekommunikation.

Selskabet kan frit vælge mellem:
- At erstatte egen terminologi og begrebsapparat med de fælles ord eller
- At anvende de fælles ord som supplement til de selskabsspecifikke betegnelser.

Anvendes de fælles ord som supplement til de selskabsspecifikke begreber, angives de fælles ord i nær sammenhæng med selskabets egen terminologi og begrebsapparat. Formålet er, at kunderne kan genkende begreberne på tværs af selskaberne.

De ovennævnte fælles ord kan eventuelt indgå som en del af en sætning. Eksempelvis kan samlebegrebet "ordningens værdi" angives som "et udtryk for ordningens værdi". De fælles ord kan også erstattes med en sætning, hvori det fælles ord indgår som et udsagnsord. Eksempelvis kan "udbetaling" erstattes med "hvor meget får jeg udbetalt?"

At angive de fælles ord i nær sammenhæng med de selskabsspecifikke begreber kan fx løses på følgende måder:
- De fælles ord anføres i en parentes, der efterstilles den selskabsspecifikke betegnelse (se bilag 6)
- De fælles ord kan på nettet vises som en "mouse-over-funktion"
- De fælles ord kan vises i en boks på samme side som den selskabsspecifikke betegnelse.

Det skal understreges, at ovennævnte opregning er eksempler. Der er altså ikke tale om en udtømmende liste over metoder, der sikrer, at de fælles ord kan siges at være anført i nær sammenhæng til de selskabsspecifikke begreber.

12. Omkostningsmålere

12.1 Formål

Formålet med omkostningsmåleren er to-delt. For det første skal omkostningsmålerne give brugeren en indikation af selskabets omkostningsniveau. Omkostningsmålerens formål er fremadrettet til forskel fra de kundespecifikke omkostninger, som viser, hvad den enkelte kunde har betalt i fortiden. For det andet skal omkostningsmålerne gøre det muligt for brugeren at sammenligne omkostningerne på tværs af selskaber. Samlet set skal omkostningsmåleren derfor vise niveauet af de omkostninger, som den typiske kunde vil opleve som ny kunde. Der skal tages udgangspunkt i det produkt, som den typiske kunde tilbydes, og de omkostninger, som er forbundet med administration af hele dette produkt. Det betyder, at administrations- og investeringsomkostninger vedrørende alle risikodækninger, herunder også tilknyttede SUL-dækninger, skal indgå. Selve risikopræmien skal derimod ikke indgå. Hvis et selskab også ønsker at give oplysninger om andre produkter, herunder fx rene opsparingsprodukter, kan selskabet vælge at supplere med omkostningsoplysninger for disse, jf. afsnit 3.1.

Omkostningsmålerne retter sig mod såvel kunder i selskabet som andre interesserede. De skal derfor egne sig til at foretage en sammenligning af dels omkostningerne for samme type pensionsordning på tværs af selskaberne, dels – i det omfang det enkelte selskab viser ÅOK og ÅOP for flere ordninger - omkostningerne for forskellige ordninger inden for samme selskab.

Omkostningsmålerne er et supplement til de kundespecifikke omkostninger og kan ikke erstatte disse. De omkostninger, som den enkelte kunde rent faktisk skal betale, afhænger af den enkelte kundes aftale med selskabet. Selskabet skal gøre opmærksom herpå i forbindelse med omkostningsmåleren.

12.2 Hvad skal omkostningsmåleren vise?

Omkostningsmåleren skal for den valgte pensionsordning og for omkostningerne i det første år af ordningens løbetid vise et ÅOK, et ÅOP samt fordelingen af omkostningerne på administrations- og investeringsomkostninger samt øvrige omkostninger.

Selskabet kan vælge supplerende at angive de gennemsnitlige årlige omkostninger over en årrække eller at angive i en note, hvis omkostningerne det første år afviger fra de gennemsnitlige langsigtede omkostninger.

Tabellen nedenfor viser, hvilke omkostningselementer der indgår i administrations- og investeringsomkostningerne samt øvrige omkostninger. De øvrige omkostninger omfatter anmeldt risikoforrentning til al basiskapital (herunder også til særlige bonushensættelser), aftalt merforrentning til ansvarligt lån, garantibetalinger og omkostninger til forsikringsformidlere. For selskaber, der har aftalt sig ud af de gældende kontributionsregler, omfatter

de øvrige omkostninger også omkostningsresultatet. Summen af administrations- og investeringsomkostningerne samt de øvrige omkostninger skal være lig med ÅOK.

ÅOK og ÅOP skal opgøres for samtlige omkostninger under et.

ÅOP skal afrundes til én decimal.

Endvidere skal selskabet i forbindelse med visningen af ÅOK og ÅOP i omkostningsmåleren ~~skal~~ gøre opmærksom på, hvis det har en skyggekonto jf. afsnit 12.4.5.

Ud over ovenstående omkostningsoplysninger skal omkostningsmåleren indeholde oplysninger om de beregninger, som foretages i omkostningsmåleren. Selskabet skal således redegøre for de anvendte omkostningssatser, jf. afsnit 12.3. Selskabet skal endvidere redegøre for, hvilken størrelse firmaordning og omfanget af de forsikringsdækninger, som beregningerne er baseret på. Formålet er at skabe åbenhed og gennemsigtighed for brugeren om, hvordan selskabet har beregnet ÅOK, ÅOP samt fordelingen af omkostningerne på administrations- og investeringsomkostninger samt øvrige omkostninger.

12.3 Beregningsforudsætninger

Omkostningerne i omkostningsmålerne skal beregnes på baggrund af de samme omkostningselementer, som ligger til grund for beregningen af de kundespecifikke omkostninger, jf. tabel 3.1.

Omkostningsmålerne skal derfor omfatte omkostningselementerne i tabellen nedenfor i beregningen af ÅOK, ÅOP samt fordelingen af omkostningerne på administrations- og investeringsomkostninger samt øvrige omkostninger.

Tabel 12.1: Omkostningselementer til brug for omkostningsmålerne

Omkostningselement	**Præcisering**
Administrationsomkostninger	• De forventede administrationsomkostninger skal beregnes ud fra selskabets aktuelt gældende prislister for selskabets typiske kunder. • Omkostninger, der afholdes via det kombinerede omkostnings- og sikkerhedstillæg, skal medregnes. • Administrationsomkostninger forbundet med alle tilknyttede risikodækninger skal medregnes. • Den rene risikopræmie for tilknyttede forsikringsdækninger skal ikke medregnes.
+ Investeringsomkostninger (se kapitel 6)	• Investeringsomkostningerne i selskabets seneste offentliggjorte anvendte praksis skal anvendes inden for hver aktivkategori, herunder også management og eventuelle performance fees. • Investeringsomkostninger forbundet med investering af kundemidler skal medregnes.
+ Risikoforrentning	• Anmeldt risikoforrentning til al basiskapital, herunder også af særlige bonushensættelser.

+ Aftalt merforrentning af ansvarligt lån	• Merforrentningen af ansvarlig kapital opgøres som merrenten i forhold til den risikofrie rente. Den risikofrie rente fastsættes til dette formål som Finanstilsynets rentekurves fem-årige rente.
+ Garantibetalinger	• Garantibetalinger betragtes som en omkostning og ikke en risikopræmie. • Garantibetalinger er defineret som de betalinger, der fragår kundernes depot, buffer eller afkast. Dette gælder, hvad enten der er tale om tilkøb af en finansiel garanti i et markedsrenteprodukt, eller hvis en del af en kundes tildelte depotrente i et gennemsnitsrenteprodukt anvendes som betaling for en garanti i stedet for en opskrivning af ydelsen eller lignende.
+ Omkostninger til forsikringsformidlere	• Omkostningerne til forsikringsformidlere skal indgå i omkostningsmåleren, såfremt selskabet viser beregninger for produkter formidlet af forsikringsformidlere.
= ÅOK	
/ (ultimodepotet + en andel af ufordelte kundereserver, jf. tabel 3.1)	• ÅOP beregnes som ÅOK i procent af opsparingens størrelse ultimo opsparingsåret. • Ved den et-årige fremskrivning af depotet for markedsrenteprodukter skal samfundsforudsætningerne[1] anvendes. Ved den et-årige fremskrivning af depotet for gennemsnitsrenteprodukter skal selskabets aktuelle kontorente for selskabets nytegningsgruppe anvendes.
= ÅOP	

Bem.: De inkluderede omkostninger skal beregnes i overensstemmelse med look-through-princippet i bilag 1.

[1]Samfundsforudsætningerne fastsættes af et uafhængigt og sagkyndigt råd, som er nedsat af Forsikring & Pension og Finans Danmark.

12.3.1 PAL-skat

Opgørelsen af investeringsomkostningerne i omkostningsmålerne skal ske før PAL-skat. Selskabet skal i den et-årige fremregning af depotet anvende den PAL-skattesats, som er gældende for indeværende år.

12.4 Yderligere krav

12.4.1 Produkt-, kunde- og opsparingstype

Omkostningsmåleren skal vise ÅOK og ÅOP samt fordelingen af omkostningerne på administrations- og investeringsomkostninger samt øvrige omkostninger for – hvor det er relevant – såvel markeds- som gennemsnitsrenteprodukter.

Ligeledes skal der – hvor det er relevant – sondres mellem firma- og privatkunder. Den administrationsomkostningsbelastning, som anvendes i omkostningsmåleren, skal således tage afsæt i selskabets aktuelt gældende prislister for den typiske henholdsvis firma- og privatkunde. Især for så vidt angår firmaordningerne kan det være relevant at anvende en gennemsnitssats,

som er repræsentativ for hovedparten af selskabets kunder. Selskabet skal i forudsætningerne for omkostningsmåleren redegøre for, hvilken størrelse firmaordning beregningerne er baseret på.

Selskaber, der i væsentligt omfang udbyder individuelt tegnede ordninger, skal vise ÅOK, ÅOP samt fordelingen af omkostningerne på administrations- og investeringsomkostninger samt øvrige omkostninger for disse ordninger.

Omkostningsmåleren skal afspejle de forskelle, der afhænger af præmiens og/eller opsparingens størrelse.

Hvis et selskab anvender særlige bonushensættelser, og hvis omkostningerne for kunder med særlige bonushensættelser afviger væsentligt fra omkostningerne for kunder uden særlige bonushensættelser, skal omkostningsmåleren beregne ÅOK, ÅOP samt fordelingen af omkostningerne på administrations- og investeringsomkostninger samt øvrige omkostninger for begge typer af kunder.

12.4.2 Investeringsomkostninger

Beregningerne i omkostningsmåleren skal for så vidt angår investeringsomkostningerne tages fra selskabets seneste offentliggjorte anvendte praksis (se kapitel 10). Det betyder, at beregningerne af investeringsomkostningerne i omkostningsmåleren skal ske på baggrund af de investeringsomkostninger, som findes i den seneste offentliggjorte anvendte praksis, fordelt på de aktivkategorier, som findes i afsnit 6.5-6.11. Selskabet skal anvende den delmængde af investeringsomkostningerne i anvendt praksis, som vedrører det/de produkt(er), som den typiske kunde i selskabet tilbydes.

Investeringsomkostninger forbundet med investering af kundemidler, herunder kundernes ufordelte reserver (inkl. kollektivt bonuspotentiale, markedsværdiregulering og erstatningshensættelser) skal medregnes.

12.4.3 Aktualitet

Selskabet skal sørge for, at det billede af selskabets omkostningsniveau, som omkostningsmåleren tegner, er aktuelt. Selskaberne skal derfor opdatere omkostningsmåleren hurtigst muligt, hvis det foretager ændringer i de beregningsmæssige forudsætninger.

Hvis selskabet ændrer investeringsstrategi væsentligt og dermed fremadrettet får en anden aktivsammensætning, skal dette afspejles i omkostningsmåleren. Selskabet skal for den nye aktivsammensætning stadig anvende investeringsomkostningerne for hver aktivkategori fra den seneste offentliggjorte anvendte praksis. I så tilfælde skal selskabet redegøre for omkostningsmålerens forudsætninger. Desuden skal selskabet opdatere omkostningsmåleren for så vidt angår investeringsomkostningerne efter hver offentliggørelse af anvendt praksis og afstemningsskema.

Selskabet skal på hjemmesiden med omkostningsmåleren skrive, hvornår siden sidst er opdateret.

12.4.4 Default-administrationsomkostningssats

Omkostningsmåleren skal kunne bruges uden, at brugeren skal indtaste en administrationsomkostningssats. Selskabet skal derfor som minimum have en default-administrationsomkostningssats i omkostningsmåleren. Denne default-sats skal være realistisk i forhold til selskabets markedssegment.

12.4.5 Skyggekonti

Omkostningsmålerens perspektiv er langsigtet, mens en skyggekonto normalt er en kortsigtet foranstaltning, som derfor ikke skal indgå i omkostningsmåleren.

Selskabet skal i forbindelse med visningen af ÅOK og ÅOP i omkostningsmåleren gøre opmærksom på, at det har en skyggekonto.

12.4.6 Indbetalingstidspunkt og fremregning

Beregningerne i omkostningsmåleren skal baseres på den forudsætning, at den samlede årlige indbetaling sker pr. 1. januar. Dette gælder uanset, om indbetalingen i praksis sker i form af månedlige indbetalinger.

Selskabet skal vise, hvilke talmæssige forudsætninger der ligger til grund for fremregningen af depotet. Det vil sige størrelsen på afkastet, administrationsomkostningerne, investeringsomkostninger og øvrige omkostninger, herunder risikoforrentning. Dette gælder både for den obligatoriske et-årige fremregning, og hvis selskabet vælger at supplere denne med en fremregning af omkostningerne i mere end ét år.

13. Bilag 1: Look-through-princippet for forsikringsmæssige driftsomkostninger

Der er forskellige organisatoriske måder at indrette forsikringsdriften på. Udgangspunktet for beregningen af de kundespecifikke omkostninger er information fra regnskabet. Regnskaberne har imidlertid ikke kundeinformation som primært formål. Sigtet med regnskaberne er at vise den finansielle position for virksomheden, så selvom indregning i regnskabet er foretaget regnskabsmæssigt korrekt, kan det være, at regnskabets information ikke giver et sammenligneligt billede til brug for beregningen af de kundespecifikke omkostninger. Det gælder særligt, hvis en del af den forsikringsmæssige drift foregår i andre juridiske enheder end selve forsikringsvirksomheden, fx i dattervirksomheder.

Bestyrelsen har derfor besluttet, at der anvendes et look-through-princip vedrørende de forsikringsmæssige driftsomkostninger ved opgørelsen af de kundespecifikke omkostninger.

Look-through-princippet for forsikringsmæssige driftsomkostninger

Look-through-princippet vedrørende forsikringsmæssige driftsomkostninger neutraliserer betydningen af forskellige selskabskonstruktioner, idet princippet er ensbetydende med, at man beregner omkostningerne på samme måde som, hvis alle driftsaktiviteter foregik i ét selskab.

Boks B.1.1: Look-through-princippet

Princippet indebærer, at der også tages højde for de forsikringsmæssige driftsomkostninger forbundet med aktiviteter, der ligger i andre juridiske enheder end virksomheden selv, når den pågældende juridiske enhed varetager en del af driften af pensionsselskabets kundeforhold.

Afgørende for, om en aktivitet skal medregnes eller ej, er (alle punkter skal være opfyldt):

- at pensionsselskabet indregner en ejerandel i den juridiske enhed, og
- at aktiviteten vedrører pensionsselskabets egne kundeforhold, og
- at det er en aktivitet, som pensionsselskabet alternativt kunne vælge at placere direkte i pensionsselskabet frem for i en anden juridisk enhed, og
- at resultatet af aktiviteten bæres af kunderne.

Når de forsikringsmæssige driftsomkostninger fra regnskabet korrigeres med omkostninger fra datterselskaber m.v. til brug for beregningen af de kundespecifikke omkostninger, skal det oplyste investeringsafkast samtidig korrigeres, jf. eksemplerne nedenfor, så oplysningerne er indbyrdes konsistente.

Hvis der er tale om en ikke-væsentlig korrektion af de forsikringsmæssige driftsomkostninger efter det regnskabsmæssige væsentlighedskriterium, så kan korrektion undlades.

Når en del af den forsikringsmæssige drift foregår i datterselskaber eller associerede selskaber, vil resultatet i datterselskabet/det associerede selskab indgå i moderselskabets resultatopgørelse under investeringsafkastet, idet der er tale om en investering for moderselskabet. For kapitalandele gør noget lignende sig gældende, idet disse påvirker investeringsafkastet via kursreguleringen.

Dette vanskeliggør sammenligning af de forsikringsmæssige driftsomkostninger på tværs af selskaber. Hvis driftsaktiviteten havde været placeret i samme selskab som forsikringskontrakterne, havde der ikke været en regulering af investeringsafkastet, og denne regulering ville i stedet have fremgået af andre poster i resultatopgørelsen, herunder de forsikringsmæssige driftsomkostninger.

Når man korrigerer de forsikringsmæssige driftsomkostninger til brug for beregning af de kundespecifikke omkostninger med et look-through-princip, vil det samtidig påvirke investeringsafkastet. Hvis der korrigeres for et underskud i et datterselskab, som varetager administration af forsikringskontrakter, og dette medfører, at de forsikringsmæssige driftsomkostninger ud fra et kundesynspunkt er højere end ud fra et regnskabsmæssigt synspunkt, vil investeringsafkastet omvendt skulle forøges for at være konsistent med de forøgede driftsomkostninger.

Eksempler på look-through-princippet

I det følgende vises en række eksempler på look-through-princippet ved forskellige forudsætninger om dels ejerandelen, dels over- og underskud i det selskab, som varetager en del af driften for pensionsvirksomheden.

Eksempel 1:

Nedenstående eksempel illustrerer den regnskabsmæssige behandling af et datterselskab, som varetager en del af driften for pensionsvirksomheden.

Pensionsselskab A
(ejer 100 pct. af adm./udv.selsk.)

Resultatopgørelse	
Investeringsafkast:	
- indtægter fra tilkn. virks.	250
- investeringsomkostninger	-200
For. driftsomkostninger	-300
Aktiver/Passiver	
Kapitalandele i datter	550

Adm./udviklingsselskab

Resultatopgørelse	
Indtægter	500
Omkostninger	-250
Resultat	250
Aktiver	
Udvikling	400
Likvide beholdninger	150
I alt	550
Passiver	
Egenkapital	300
Overført resultat	250
I alt	550

I ovenstående eksempel har pensionsvirksomhed A et datterselskab, der varetager administration og udvikling af pensionsvirksomhedens egne kundeforhold. Pensionsvirksomhed A betaler aftalemæssigt 500 til datterselskabet, som føres under "Indtægter" i datterselskabets resultatopgørelse. Det antages, at de 500 består af henholdsvis administrationsomkostninger i forbindelse med investering på 200 og forsikringsmæssige driftsomkostninger på 300. Disse kan ses i resultatopgørelsen for pensionsvirksomheden.

I dette eksempel er der et overskud i datterselskabet på 250, som indgår i investeringsafkastet i modervirksomheden. Det indgår tillige i den indre værdi af datterselskabet i balancen, som er opskrevet fra 300 til 550. Overskuddet i datterselskabet har dermed forøget pensionsvirksomhedens værdi af datterselskabet som investering.

Overskuddet kan imidlertid være udtryk for, at de aftalemæssigt fastsatte omkostninger for pensionsselskabet faktisk har været lavere i perioden end de afholdte omkostninger. Omkostningerne til brug for beregning af de kundespecifikke omkostninger bør derfor i denne situation formindskes. Overskuddet kan imidlertid alternativt hidrøre fra driftsfremmede investeringsaktiver (f.eks. ejendomme eller obligationer). I sådanne tilfælde skal omkostningerne til brug for beregningen af de kundespecifikke omkostninger ikke formindskes.

Den modsatte situation kan dog også forekomme. Det følgende eksempel er helt parallelt til det overstående, men blot er der underskud i datterselskabet.

Eksempel 2:
I nedenstående eksempel betaler pensionsvirksomhed A ligesom før aftalemæssigt 500 til datterselskabet (Indtægter 500) svarende til administrationsomkostninger i forbindelse med investering (200) og forsikringsmæssige driftsomkostninger (300) i pensionsselskabet.

I dette år er der et underskud i datterselskabet på 250. Underskuddet skyldes, at der har været nedskrivninger på datterselskabets udviklingsaktiver. I overensstemmelse med regnskabsreglerne reducerer underskuddet dels investeringsafkastet i modervirksomheden, dels formindsker det pensionsselskabets værdi af datterselskabet som investering.

Underskud kan også opstå i det omfang, at ikke alle udviklingsomkostninger kan indregnes som et immaterielt aktiv, jf. regnskabsbekendtgørelsens § 60, stk. 2. Det vil sige, at jo større en del af udviklingsomkostningerne, som kan aktiveres, jo mindre underskud vil eventuelt skulle medregnes i de kundespecifikke omkostninger. Aktivering af udviklingsomkostninger foretages på samme vis i moderselskabet såvel som i datterselskabet og giver derfor ikke anledning til forskellig indregning af omkostninger i henholdsvis moder- og datterselskab.

Pensionsselskab A
(ejer 100 pct. af adm./udv.selsk.)

Resultatopgørelse	
Investeringsafkast:	
- indtægter fra tilkn. virks.	-250
- investeringsomkostninger	-200
For. driftsomkostninger	-300
Aktiver/Passiver	
Kapitalandele i datter	50

Adm./udviklingsselskab

Resultatopgørelse	
Indtægter	500
Omkostninger	-750
Resultat	-250
Aktiver	
Udvikling	400
I alt	400
Passiver	
Egenkapital	300
Overført resultat	-250
Egenkapital i alt	50
Bankgæld	350
I alt	400

Med look-through-princippet skal underskuddet regnes med til de driftsomkostninger, som anvendes til beregning af de kundespecifikke omkostninger.

Det skyldes, at underskuddet vedrører pensionsvirksomhed A's egne kundeforhold. Dette behøver ikke nødvendigvis at være tilfældet, men det er antaget i dette eksempel. Alternativt kunne datterselskabet fx levere ydelser til andre pensionsselskaber. I det omfang underskuddet ikke vedrører pensionsvirksomhedens egne kundeforhold, men andre selskabers kundeforhold, medfører look-through-princippet, at underskuddet ikke skal regnes med i de kundespecifikke omkostninger i pensionsselskab A.

En anden årsag til, at underskuddet skal medregnes i de kundespecifikke omkostninger i pensionsvirksomhed A, er, at det ville de have været i henhold til regnskabsbekendtgørelsen, hvis udviklingsaktiverne havde været placeret i pensionsvirksomhed A i stedet for i et datterselskab. I så tilfælde ville underskuddet have påvirket A's forsikringsmæssige driftsomkostninger.

Derudover antages det her, at de forsikringsmæssige driftsomkostninger fuldt ud belaster de kundeforhold, som omkostningerne beregnes for. Hvis egenkapitalen dækker omkostningerne helt eller delvist, og omkostningen derfor ikke helt eller delvist bæres af kunderne, skal omkostningen ikke medregnes i de kundespecifikke omkostninger.

I næste eksempel ses på, hvordan den regnskabsmæssige behandling er i en dattervirksomhed, der kun ejes delvist, og i en associeret virksomhed.

Eksempel 3:

Pensionsselskab A
(ejer 75% af adm./udv.selsk.)

Resultatopgørelse	
Investeringsafkast:	
- indtægter tilkn. virks.	-188
- investeringsomk.	-150
For. driftsomkostninger	-225
Aktiver	
Kapitalandele i datter	37,5

Adm./udviklingsselskab

Resultatopgørelse	
Indtægter	500
Omkostninger	-750
Resultat	-250
Aktiver	
Udvikling	400
I alt	400
Passiver	
Egenkapital	300
Overført resultat	-250
Egenkapital i alt	50
Bankgæld	350
I alt	400

Pensionsselskab B
(ejer 25% af adm./udv.selsk.)

Resultatopgørelse	
Investeringsafkast:	
- indtægter ass. virks.	-63
- investeringsomk.	-50
For. driftsomkostninger	-75
Aktiver	
Kapitalandele i datter	12,5

Den regnskabsmæssige behandling af den associerede virksomhed følger samme fremgangsmåde som for datterselskaber, blot er ejerandelen mindre, og dermed er beløbsstørrelserne alt andet lige tilsvarende mindre.

For pensionsselskab A er forholdene som i det foregående eksempel, idet alle tal dog indgår med 75 %, da ejerandelen i adm./udviklingsselskab er 75 %.

Pensionsselskab B betaler aftalemæssigt 125 (50+75) til det associerede administrationsselskab (svarende til 25 % af indtægterne på 500).

I dette eksempel er der som tidligere et underskud på 250 i administrationsselskabet. 25 % af dette indgår i investeringsafkastet i pensionsselskab B. Det indgår tillige i den indre værdi af datterselskabet i balancen, hvor pensionsselskab B's andel udgør 25 % af 50 dvs. 13. Underskuddet i administrationsselskabet har dermed reduceret pensionsselskabets værdi af administrationsselskabet som investering.

Hvis underskuddet som tidligere hidrører fra pensionsselskab B's kundeforhold (i et omfang svarende til den relative ejerandel), vil underskuddet skulle medregnes ved opgørelsen af de kundespecifikke.

Eksempel 4:

Pensionsselskab A
(ejer 5 % af adm./udv.selsk.)

Resultatopgørelse	
Investeringsafkast:	
- kursregulering	-13
- investeringsomk.	-10
For. driftsomkostninger	-15
Aktiver	
Kapitalandele i datter	2,5

Adm./udviklingsselskab

Resultatopgørelse	
Indtægter	500
Omkostninger	-750
Resultat	-250
Aktiver	
Udvikling	400
I alt	400
Passiver	
Egenkapital	300
Overført resultat	-250
Egenkapital i alt	50
Bankgæld	350
I alt	400

Pensionsselskab B
(ejer 0 % af adm./udv.selsk.)

Resultatopgørelse	
Investeringsafkast:	
- kursregulering	-
- investeringsomk.	-10
For. driftsomkostninger	-15
Aktiver	
Kapitalandele i datter	-

Ovenstående tabeller viser samme eksempel som tidligere, blot er ejerandelen af administrationsselskabet (for pensionsselskab A) så lille, at investeringen nu klassificeres som en kapitalandel. Beløbsstørrelserne er tilsvarende små.

Det anvendte look-through-princip vil – med de tidligere antagelser - betyde, at pensionsselskab A skal korrigere sine omkostninger til brug for beregningen af de kundespecifikke omkostninger, men det er en mindre korrektion.

Tilsvarende vises et eksempel, hvor der ikke ejes en andel af administrationsselskabet (pensionsselskab B). Her indgår kun de aftalemæssigt fastsatte betalinger til administrationsselskabet, og der er ingen påvirkning af investeringsresultatet. Der er derfor heller ikke behov for at "kigge igennem" noget, og der skal ikke foretages korrektion af regnskabstallene for at beregne de kundespecifikke omkostninger.

14. Bilag 2: Branchens fælles beregningssatser

I vedlagte Excel-fil findes tabeller med branchens fælles beregningssatser til brug for beregningen af investeringsomkostninger. I kapitel 6 findes en detaljeret beskrivelse af opgørelse af investeringsomkostningerne fordelt på aktivkategorier.

Beregningssatserne i Excel-filen skal anvendes, undtagen hvis der er tale om internt forvaltede aktiver eller direkte ejede selskaber, som opfylder betingelserne i afsnit 6.11 eller co-investeringer uden for fondsstruktur (co-investeringer uden fee og carry), som opfylder betingelserne i afsnit 6.11. For disse undtagede investeringer skal der anvendes faktiske omkostninger.

Der er beregningssatser for de aktivklasser, som fremgår af tabel B.2.1-B.2.8. Konkrete investeringer skal indplaceres i aktivklasserne, ud fra hvilken type af investering der er tale om. Hvis en investeringstype ikke er dækket af aktivklasserne i bilag 2, skal investeringen indplaceres, hvor den passer bedst ind omkostningsmæssigt. Det er således ikke tilladt at eksempelvis indplacere en PE-Buy-Out Closed-Ended fond i en anden kategori end PE-Buy-Out Closed-Ended, selvom det vurderes, at omkostningsstrukturen i den pågældende fond har mere til fælles med omkostningsstrukturen i en anden kategori.

Der er satser for forskellige niveauer af management fee. Selskabet skal i ÅOK/ÅOP-beregningen anvende den standardberegningssats, der svarer til det management fee (før evt. kick-back), som selskabet har aftalt med den pågældende fond. Det er tilladt at foretage interpolering.

Modtager selskabet kick back fra fonden, og tilfalder kick back'en kunderne, kan kick back'en modregnes i kundernes investeringsomkostninger. Kickback, der ender som indtjening hos selskabet eller den koncern, som selskabet indgår i, kan ikke modregnes.

Beregningssatserne er ifølge sagens natur baseret på en række realistiske, men dog skønsmæssige antagelser. Satserne fastsættes af en ekstern part, uafhængigt af branchen. Satserne revurderes med jævne mellemrum.

Beregningssatserne indeholder management fee, evt. performance fee samt øvrige omkostninger i fonden. Øvrige omkostninger er administrations- og handelsomkostninger mv., som ligger ud over, hvad der er indeholdt i management fee'et og et evt. performance fee.

Der er i beregningssatserne taget højde for, at investeringsomkostninger i alle lag af FoF-konstruktioner skal medregnes.

Tabel B.2.1 Private equity enkeltfonde

1.a	PE Buy-out	Closed-ended	Buy-out, leveraged buy-out, growth capital m.fl. Bred kategori, der dækker al PE ekskl. venture.
1.b	PE Buy-out	Open-ended	Se 1.a
1.c	PE Venture	Closed-ended	Venture. Fonde med meget opportunistiske / risikofyldte strategier kan også placeres i denne kategori.

Tabel B.2.2 Private Equity Funds-of-funds

2.a	PE FoF	Closed-ended	Buy-out, leveraged buy-out, growth capital m.fl. Bred kategori, der dækker al PE ekskl. venture. Omkostninger i funds-of-funds lag og underliggende fonde.

Tabel B.2.3 Kreditfonde (illikvid kredit)

3.a	Fonde uden carry	Closed-ended	Alle illikvide kreditfonde hvor der ikke er performance fee, herunder: • Senior lån med sikkerhed i reelle aktiver, eksempelvis ejendomme, infrastruktur mv. • Semi-handlebare aktiver, eksempelvis leveraged loans mv.
3.b.	Fonde uden carry	Open-ended	Se 3.a
3.c	Private Credit Corporate Lending samt junior lån med sikkerhed i reale aktiver (med carry)	Closed-ended	Lån til virksomheder
3.d	Opportunistisk og junior kapital	Closed-ended	Herunder distressed debat samt junior lån

Tabel B.2.4 Ejendomsfonde

4.a	Core	Closed-ended	Investeringer i core aktiver så som eksisterende boligejendomme, hvor afkastet er et driftsafkast.
4.b	Core	Open-ended	Se 4.a
4.c	Value-add	Closed-ended	Investeringer i ejendomme, hvor der udføres forskellige former for forbedringer og tilpasninger med henblik på at tilpasse ejendommen.
4.d	Opportunistic	Closed-ended	Investeringer i mere opportunistiske ejendomsprojekter/strategier

Tabel B.2.5 Infrastrukturfonde

5.a	Core	Closed-ended	Core aktiver (typisk benævnt regulated & contracted assets), men også til en vis grad GDP følsomme aktiver som er i drift. Core lever ofte i høj grad op til qualifying infrastructure regulering.
5.b	Core	Open-ended	Se 5.a
5.c	Anden infrastruktur	Closed-ended	Investeringer i alle andre typer af infrastrukturaktiver, hvor der kan være perioder med konstruktionsrisiko eller anden værdiskabelse i forhold til de underliggende aktiver (typisk en markant højere andel GDP følsomme aktiver).

Tabel B.2.6 Skovfonde

6.a	Core	Closed-ended	Investeringer i core aktiver (etablerede plantager) i core destinationer (Europa, Nordamerika, Oceania).
6.b	Core	Open-ended	Se. 6.a
6.c	Value-add	Closed-ended	Investeringer i nye plantager eller nye sorter, enten i core markeder eller emerging markets. Investeringer i etablerede plantager i emerging markets.

B.2.7 Likvide alternativer/hedgefonde

7.a	Uden carry		Alternative Risk Premia (ARP), CTA og andre systematiske strategier Klassiske hedge fond strategier: Equity L/S, Market neutral long/short, Fixed Income Arbitrage, Statistical Arbitrage etc. ILS Fund of hedge funds
7.b	Med carry		Se 7.a

Tabel B.2.8 Co-investeringer

8.a	Co-investeringer uden fee og carry, hvor betingelserne for anvendelse af faktiske omkostninger ikke er opfyldt, jf. 6.12	Closed-ended	Enten separate co-investeringer på egen bog eller placeret i co-investeringsstruktur uden management fee og carry
8.b	Co-investeringer i fondsstruktur	Closed-ended	Co-investeringer hvor sourcing er outsourcet til ekstern Manager, hvor manager typisk betales management fee og carry

15. Bilag 3: Eksempler på revisions- og selskabserklæring

I dette bilag findes et eksempel på en selskabserklæring samt et eksempel på en revisionserklæring.

Boks B.3.1: Eksempel på selskabserklæring til inspiration

> Selskabet har dags dato aflagt omkostningsregnskabet indeholdende anvendt praksis for opgørelse, afstemningsskema for regnskabsåret 20XX.
>
> Det er vores opfattelse, at anvendt praksis og afstemningsskemaet er udarbejdet i overensstemmelse med den gældende henstilling fra Forsikring & Pensions bestyrelse.
>
> Det er endvidere vores opfattelse, at beregningen af ÅOK og ÅOP samt de metodemæssige valg, som der er redegjort for i anvendt praksis, er i overensstemmelse med den gældende henstilling fra Forsikring & Pensions bestyrelse.
>
> Endelig er det vores opfattelse, at afstemningen mellem summen af de kundespecifikke ÅOK'er og årsregnskabet samt selskabets øvrige registreringer er udarbejdet i overensstemmelse med den gældende henstilling fra Forsikring & Pensions bestyrelse.

Der forudsættes endvidere indhentet sædvanlig ledelseserklæring fra virksomheden, hvor virksomheden bekræfter sit ansvar for udarbejdelsen af omkostningsregnskabet og for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde omkostningsregnskabet uden væsentlig fejlinformation.

Boks B.3.2: Eksempel på uafhængig revisors erklæring

Til [erklæringsklient]

Konklusion

Vi har revideret omkostningsregnskabet indeholdende anvendt praksis for opgørelse, afstemningsskema [og noter], herunder beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK (årlige omkostninger i kroner) og ÅOP (årlige omkostninger i procent), for [erklæringsklient] for indkomståret 2021. Omkostningsregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med anvendt praksis for opgørelse og Forsikring & Pensions henstilling i LP-information #/#.

Omkostningsregnskabet er dateret den #. # 2022. Afstemningsskemaet udviser følgende hovedposter

	kr.
Summen af ÅOK til medlemmerne (Post 1)	#
Omkostninger i alt (Post 18)	#
Forskellen imellem Post 1 og Post 18	#

Det er vores opfattelse, at omkostningsregnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med Forsikring & Pensions henstilling i LP-information #/#.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt Forsikring & Pensions henstilling i LP-information #/#. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i erklæringens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af omkostningsregnskabet". Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af virksomheden i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav.

Fremhævelse af forhold – anvendt praksis

Vi henleder opmærksomheden på anvendt praksis for opgørelse af ÅOK og ÅOP. Omkostningsregnskabet er udarbejdet med det formål at synliggøre for virksomhedens kunder, hvilke omkostninger, der betales i forbindelse med kundernes pensionsordning. Opgørelsen omfatter summen af de kundespecifikke omkostninger svarende til kundernes samlede omkostningsbetaling til selskabet. Som følge heraf kan omkostningsregnskabet være uegnet til andet formål.

Vores konklusion er ikke modificeret vedrørende dette forhold.

Fremhævelse af forhold – ÅOK/ÅOP

Revisionen af ÅOK/ÅOP har omfattet sammenholdelse af summen af omkostninger indeholdt i afstemningsskemaets post 1a med de samlede omkostninger, der indgår i opgørelsen af kundernes ÅOK/ÅOP. Opgørelsen af de enkelte kunders ÅOK/ÅOP, er ikke omfattet af vores erklæring.

Vores konklusion er ikke modificeret vedrørende dette forhold.

(fortsættes)

(fortsat)

Ledelsens ansvar for omkostningsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af omkostningsregnskabet i overensstemmelse med anvendt praksis for opgørelse samt Forsikring & Pensions henstilling i LP-information #/#. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde omkostningsregnskabet uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar for revisionen af omkostningsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om omkostningsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en erklæring med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt Forsikring & Pensions henstilling i LP-information #/#, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som bruger træffer på grundlag af omkostningsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt Forsikring & Pensions henstilling i LP-information #/#, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i omkostningsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den praksis, som er anvendt af ledelsen og beskrevet i afsnittet anvendt praksis for opgørelse, er passende, samt om de skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har beskrevet og anvendt, er rimelige.

Vi kommunikerer med ledelsen om bl.a. det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

#-by (revisors kontorsted), den #. #. 2022

REVISIONSFIRMA
Godkendt Revisionspartnerselskab
CVR-nr. #

16. Bilag 4: Revisionsvejledning

I afsnit 10.1.2 er de overordnede principper for revisionen beskrevet. I dette bilag er disse principper uddybet med en egentlig revisionsvejledning.

Som anført i bilag 3 forudsættes indhentet sædvanlig ledelseserklæring fra virk-somheden, hvor virksomheden bekræfter sit ansvar for udarbejdelsen af omkostningsregnskabet og for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde omkostningsregnskabet uden væsentlig fejlinformation.

Revision af anvendt praksis

Revisionen af anvendt praksis omfatter alle selskabets omkostningselementer med henblik på at eftervise, at anvendt praksis indeholder en beskrivelse af alle omkostninger, der er relevante for selskabet, og at de anvendte metoder er i overensstemmelse med omkostningshenstillingen. I den forbindelse skal det eftervises, at selskabet i anvendt praksis:

1. inkluderer det pågældende omkostningselement, når der er relevant for selskabet
2. oplyser de regnskabsposter, som i praksis ligger til grund for beregningen af det pågældende omkostningselement. Hvis der er tale om et skøn, skal revisionen sikre, at selskabet redegør for skønnets rimelighed
3. redegør for væsentlige skøn og fortolkninger i forhold til omkostningshenstillingen
4. fordeler investeringsomkostningerne på de aktivkategorier og under-kategorier, som findes i afsnit 6.5-6.11 og bilag 2 til denne henstilling
5. fordeler de pågældende omkostningselementer på selskabets kundegrupper efter den fordelingsnøgle, som selskabet har redegjort for, og at selskabet redegør for eventuelle afgrænsninger i forhold til fx kundegrupper
6. redegør for metodeændringer i forhold til tidligere år og effekten af disse på foregående og indeværende års opgørelse
7. samt redegør for ændringer i væsentlige skøn og effekten af disse på indeværende års opgørelse.

Revision af afstemningsskemaet

Generelt

Selskabet har i sin anvendte praksis redegjort for en række skøn og fordelingsnøgler. Revisionen skal eftervise, at disse skøn og fordelingsnøgler er i overensstemmelse med anvendt praksis, som beskrevet, samt omkostningshenstillingen, og at de anvendes som beskrevet. Her kan som eksempel nævnes, at revisionen skal eftervise, at fordelingen af omkostningerne på gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter er i overensstemmelse med de fordelingsnøgler, som selskabet har redegjort for i anvendt praksis. Som et andet eksempel skal revisionen eftervise, at fordelingen af omkostninger til

investering af ufordelte kundemidler i ÅOK-opgørelsen er i overensstemmelse med de fordelingsnøgler, som selskabet har redegjort for i anvendt praksis.

Revisionen skal eftervise, at alle omkostninger, som kunderne har betalt, er medregnet, jf. de overordnede beregningsprincipper i kapitel 3.

Ad 1a-1d
Nogle kunder får af den ene eller anden årsag ikke oplyst et ÅOK. Revisionen skal, udover at eftervise, at beløbet i 1a samlet set er oplyst til kunderne, eftervise, at der foreligger dokumentation for den del af ÅOK, der er henført til posterne 1b, 1c og 1d. Revisionen skal herudover eftervise, at disse kunder ikke tildeles en uforholdsmæssig stor andel af omkostningerne, og at omkostningerne - medmindre særlige forhold taler imod dette - er beregnet på samme vis, som de øvrige kunders omkostninger.

Revisionen skal tillige eftervise, at selskabet har beskrevet, hvilke kundegrupper der indgår i post 1c og 1d.

Ad 1. Summen af ÅOK til kunderne
Revisionen skal eftervise, at posten er lig med summen af post 1a-1d.

Ad 2. Administrations- og erhvervelsesomkostninger, jf. resultatopgørelsen
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder summen af administrations- og erhvervelsesomkostninger, jf. post 9.1. (Erhvervelsesomkostninger) og post 9.2. (Administrationsomkostninger) som anført i bilag 3 til regnskabsbekendtgørelsen, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 2 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 3. Leje af egen domicilejendom
Revisionen skal eftervise, at leje af eget domicil er opgjort i overensstemmelse med definitionen af "O" i bilag 9 til regnskabsbekendtgørelsen.

Ad 4. Omkostninger til forsikringsformidlere
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder de omkostninger til forsikringsformidlere, som kunderne betaler, og som videreformidles til forsikringsformidlerne, såfremt disse ikke er inkluderet i erhvervelsesomkostningerne i post 2 eller post 7, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 4.2 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 5. Forsikringsmæssige driftsomkostninger i datterselskaber
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder omkostninger som følge af look-through-princippet, jf. bilag 1.

Ad 6. Administrationsomkostninger hos eksterne leverandører af forsikringsydelser

Revisionen skal eftervise, at posten indeholder omkostninger forbundet med alle forsikringsydelser købt hos eksterne leverandører af forsikringsydelser, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 6 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 7. Administrations- og erhvervelsesomkostninger forbundet med SUL-forsikringer, jf. regnskabet
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder administrations- og erhvervelsesomkostninger forbundet med SUL-forsikringer, jf. pkt. 5.1. (Erhvervelsesomkostninger) og pkt. 5.2. (Administrationsomkostninger) i bilag 4 til regnskabsbekendtgørelsen, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 7 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 8. Over-/underskud på administrations- og erhvervelsesomkostningerne, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder over-/underskud på administrations- og erhvervelsesomkostningerne, når dette dækkes af basiskapitalen, herunder også egenkapitalen, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 8 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 9. Investeringsomkostninger, jf. resultatopgørelsen
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder investeringsomkostninger, jf. pkt. 2.7. (Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed) i bilag 3 til regnskabsbekendtgørelsen, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 9 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 10. Øvrige investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv.
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv., samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 10 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Der henvises endvidere særligt til bestemmelserne om de investeringsomkostninger, der skal opgøres og medregnes i de kundespecifikke omkostninger, og som er beskrevet i kapitel 6, jf. også bilag 2.

Ad 11. Over-/underskud på investeringsomkostningerne, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder over-/underskud på investeringsomkostninger, der dækkes af basiskapitalen, herunder også af egenkapitalen, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 11 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 12. Investeringsomkostninger forbundet med basiskapitalen (modregningspost)

Revisionen skal eftervise, at beløb fratrukket i denne post er investeringsomkostninger forbundet med investering af basiskapitalen, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 12 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 13. Risikoforrentning inkl. udligning af skyggekonti
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder risikoforrentning af al basiskapital. Det vil sige risikoforrentning af egenkapital, særlige (individuelle og kollektive) bonushensættelser samt ansvarlig indskudskapital. Revisionen skal eftervise, at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 13 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.
Ad 14. Garantibetalinger
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder garantibetalinger, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 14 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 15. Omkostningsresultatet
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder omkostningsresultatet for de selskaber, der følger de gældende kontributionsregler, skal medtage omkostningsresultatet i denne post, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 15 i afsnit 10.5.1 er iagttaget..

Ad 16. Øvrige omkostninger, der kan specificeres
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder eventuelle øvrige omkostninger, såfremt disse omkostninger kan specificeres i underposter, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 16 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 17. Regulering af omkostninger fra foregående år
Revisionen skal eftervise, at omkostningerne indeholder eventuelle korrektioner vedrørende foregående år, samt at bestemmelserne beskrevet i øvrigt under ad 16 i afsnit 10.5.1 er iagttaget.

Ad 18. I alt
Revisionen skal eftervise, at posten indeholder summen af post 2-17 og dermed alle forklarlige og specificér bare omkostninger.

Ad 19. Forskel mellem post 1 og post 18
Revisionen skal eftervise, at en eventuel afvigelse mellem post 1 og post 18 kan forklares med de skønsmæssige vurderinger, der måtte være foretaget i forbindelse med udfyldelsen af skemaet.

Revision af ÅOP

Med henblik på at kunne understøtte opgørelsen af ÅOP, må det forudsættes, at der af selskabet er etableret processer og kontroller, der understøtter en konsistent anvendelse af ÅOK-elementerne i opgørelsen af ÅOP.

Det materiale, der må forventes at foreligge, omfatter eksempelvis:

- Notat / beskrivelse / forretningsgang vedrørende processer og kontroller, herunder dokumentation for udførelse og resultat af de af selskabet udførte kontroller, til korrekt beregning af ÅOP
- Dokumentation for udførte kontroller, herunder vedrørende eventuelle ændringer i rapporteringsperioden
- Dokumentation og afstemning af ÅOK'er henført til delbestande (gennemsnitsrente og markedsrente) af de omkostninger, der indgår i opgørelsen af ÅOP, herunder afstemning af, at alle ÅOK'er er henført til opgørelse af ÅOP

Det påhviler i den forbindelse revisor at udføre vurderinger og handlinger, herunder vurdering af pålidelighed og effektivitet af processer og kontroller med henblik på anvendelse af et kontrolbaseret revisionsapproach suppleret med stikprøvevis test af afstemninger og andet dokumentationsmateriale, der er nødvendigt for at opnå høj grad af sikkerhed for, at de samlede ÅOK'er på totalniveau indgår i opgørelsen af ÅOP oplyst til kunderne.

17. Bilag 5: Post 15 i afstemningsskemaet – korrektion for afkast, rabatter og lignende

I dette bilag er det illustreret, hvorfor og hvordan der skal korrigeres for afkast og rabatter i omkostningsresultatet.

Eksempel A.

I det omfang risikoforrentning i omkostningsgrupper er finansieret af det betalte 2.ordens bidrag, indgår det allerede i kunde-ÅOK og skal ikke tillægges igen på kundesiden.

	1. Kontribution	
	Omkbidrag 2. orden før rabat	**110**
	Investeringsafkast før pal	0
	Forsm drifsomk i resultatopgørelsen	100
	Omkresultat før rabat	10
	Risikoforrentning 50%	5
	KB (rest)	5
Nr.	**2. Afstemningsskema**	
	Betalte omkostningsbidrag	110
	Risikoforrentning udover betalte omk.bidrag	0
1	**ÅOK oplyst til kunderne**	**110**
2	Forsm driftsomk i resultatopgørelsen	100
13	Risikoforrentning	5
15	Omk.resultat ekskl. evt. indregnet inv.afkast	5
17	**I alt**	**110**

Eksempel B.

I det omfang risikoforrentningen i omkostningsgrupper er finansieret af andet end det betalte 2.ordens bidrag – fx af investeringsafkast af omkostningsgruppernes kollektive bonuspotentiale – skal dette indgå i Kunde-ÅOK. Bemærk at investeringsafkastet, i lighed med de øvrige omkostningselementer, er før pal.

	1. Kontribution	
	Omkbidrag 2. orden før rabat	**110**
	Investeringsafkast før pal	4
	Forsm drifsomk i resultatopgørelsen	100
	Omkresultat før rabat	14
	Risikoforrentning 100%	14
	KB (rest)	0
Nr.	**2. Afstemningsskema**	
	Betalte omkostningsbidrag	110
	Risikoforrentning udover betalte omk.bidrag	4
1	**ÅOK oplyst til kunderne**	**114**
2	Forsm driftsomk i resultatopgørelsen	100
13	Risikoforrentning	14
15	Omk.resultat ekskl. evt. indregnet inv.afkast	0
17	**I alt**	**114**

Eksempel C.

Det er dog kun den andel af investeringsafkastet, der vedrører risikoforrentningen, der skal indgå i Kunde-ÅOK. Der skal derfor ses bort fra den andel, der indgår i omkostningsresultatet i post 15. Risikoforrentningens andel af omkostningsresultatet er netop den andel af investeringsafkastet, der skal medtages i ÅOK oplyst til kunderne.

	1. Kontribution	
	Omkbidrag 2. orden før rabat	**110**
	Investeringsafkast før pal	4
	Forsm drifsomk i resultatopgørelsen	100
	Omkresultat før rabat	14
	Risikoforrentning 50%	7
	KB (rest)	7
Nr.	**2. Afstemningsskema**	
	Betalte omkostningsbidrag	110
	Risikoforrentning udover betalte omk.bidrag	2
1	**ÅOK oplyst til kunderne**	**112**
2	Forsm driftsomk i resultatopgørelsen	100
13	Risikoforrentning	7
15	Omk.resultat ekskl. evt. indregnet inv.afkast	5
17	**I alt**	**112**

Eksempel D.

Betaler kunderne mindre end 2. ordens bidraget pga. rabatter, skal der korrigeres for rabatter i post 8.

		Uden rabat	Med rabat (-5)
	1. Kontribution		
	Omkbidrag 2. orden før rabat	**110**	**105**
	Investeringsafkast før pal	4	
	Forsm drifsomk i resultatopgørelsen	100	
	Omkresultat før rabat	14	
	Risikoforrentning 50%	7	
	KB (rest)	7	
Nr.	**2. Afstemningsskema**		
	Betalte omkostningsbidrag	110	105
	Risikoforrentning udover betalte omk.bidrag	2	2
1	**ÅOK oplyst til kunderne**	**112**	**107**
2	Forsm driftsomk i resultatopgørelsen	100	100
8	Over-/Underskud dækket af basiskapitalen		-5
13	Risikoforrentning	7	7
15	Omk.resultat ekskl. evt. indregnet inv.afkast	5	5
17	**I alt**	**112**	**107**

Eksempel E.

Har basiskapitalen dækket et underskud som følge af et negativt omkostningsresultat, skal tabsdækningen indgå i post 8. Over-/Underskud dækket

af basiskapitalen. Ellers svarer selskabets omkostninger i post 17 ikke til kunde-ÅOK i post 1.

	1. Kontribution	
	Omkbidrag 2. orden før rabat	**110**
	Investeringsafkast før pal	0
	Forsm drifsomk i resultatopgørelsen	120
	Omkresultat før rabat	-10
	Underskud dækket af basiskapitalen 50%	-5
	KB (rest)	-5
Nr.	**2. Afstemningsskema**	
	Betalte omkostningsbidrag	110
	Risikoforrentning udover betalte omk.bidrag	0
1	**ÅOK oplyst til kunderne**	**110**
2	Forsm driftsomk i resultatopgørelsen	120
8	Over-/Underskud dækket af basiskapitalen	-5
15	Omk.resultat ekskl. evt. indregnet inv.afkast	-5
17	**I alt**	**110**

Eksempel F.

Omkostningsresultatet kan også blive negativt pga. et negativt investeringsafkast. Da der i kunde-ÅOK ikke må gøres fradrag for basiskapitalens eventuelle dækning af tab, som et negativt investeringsafkast vel henhører under, skal denne del af risikoforrentningen ikke indgå under post 8. I eksemplet er det antaget, at KB er 0, og underskuddet dækkes derfor af basiskapitalen.

	1. Kontribution	
	Omkbidrag 2. orden før rabat	**110**
	Investeringsafkast før pal	-4
	Forsm drifsomk i resultatopgørelsen	110
	Omkresultat før rabat	-4
	Underskud dækket af basiskapitalen 100%	-4
	KB (rest)	0
Nr.	**2. Afstemningsskema**	
	Betalte omkostningsbidrag	110
	Risikoforrentning udover betalte omk.bidrag	0
1	**ÅOK oplyst til kunderne**	**110**
2	Forsm driftsomk i resultatopgørelsen	110
8	Over-/Underskud dækket af basiskapitalen	0
15	Omk.resultat ekskl. evt. indregnet inv.afkast	0
17	**I alt**	**110**

18. Bilag 6: Model for Pensionsoverblikket

Her indsættes kunde- samt aftaledata (hvis konsolideret overblik for flere aftaler anføres: "Oplysningerne i Pensionsoverblikket baserer sig på, at du har disse aftaler: Aftalenr. xxxxx, xxxxx og xxxxx.)

Udbetaling

Her er dit pensionsoverblik – et samlet overblik over dine udbetalinger, hvis du går på pension, mister din arbejdsevne, bliver alvorligt syg, kommer til skade ved en ulykke eller dør. Beløbene er angivet i nutidskroner, så de er sammenlignelige med størrelsen på din nuværende løn. Tallene kan ændre sig (se nærmere [henvisning til forudsætninger]). Du henvises i øvrigt til din aftale for mere detaljerede oplysninger.

Tabel B.6.1: Eksempel på pensionsoverblik

Udbetaling (alle beløb er før skat og afgifter)	**Engangs-betaling**	**Ophørende udbetaling**	**Livsvarig udbetaling**
Din pension, hvis du går på pension ved alder 65 år	548.800 kr.	78.000 kr.	217.076 kr.
Din udbetaling, hvis du mister arbejdsevnen		127.400 kr.	
Ved din død	912.100 kr.		
Visse kritiske sygdomme	139.000 kr.		
Sundhedssikring	330.100 kr.		
Indbetaling			
Samlet indbetaling inkl./ekskl. AMB i 201X	32.508 kr.		
Betalinger for forsikringer			
Samlet betaling i 201X	5.852 kr.		
Omkostninger			
Årlige omkostninger i kroner i 201X (ÅOK)	2.121 kr.		
Årlige omkostninger i procent i 201X (ÅOP)	0,82 pct.		
Rente/afkast			
Rente/afkast efter skat og investeringsomkostninger i 201X	10.352 kr.		
Ordningens værdi			
Dit depot (alternativt din flytteværdi) pr. 31. december 201X	257.696 kr.		
(Hvis relevant) Særlige bonushensættelser pr. 31. december 201X	17.413 kr.		

19. Bilag 7: Kategorisering af omkostninger i direkte ejede selskaber

Tabellen viser, hvilke omkostninger i direkte ejede selskaber, der skal betragtes som hhv. investeringsomkostninger (som skal medregnes i ÅOK/ÅOP) og driftsomkostninger (skal ikke medregnes), jf. afsnit 6.11.

	Investerings-omkostninger		Driftsomkostninger		
Betegnelse	**Fees**	**Handels-omkostninger**	**Anlægs-udgift**	**Driftsudgift**	**Forklaring**
Honorar Udgifter					
Fund Management Honorar (management fee)	x				Opsætning og forvaltning af investeringsstruktur, investeringsbeslutninger, finansiering m.v.
Asset Management Honorar				x	Håndtering af forretningsplan på ejendomsniveau, herunder dialog med lejere, ombygningsprojekter m.v.. Fx fee til Newsec Asset Management
Property Management Fee				x	Honorar for property management opgaver - opkrævning af husleje, bogføringsregnskab, momsbetaling, Vedligeholdelsesbudget m.v.
Administrations honorar				x	Bogføring, regnskab o.l.
Facitily Management Honorar				x	Honorar for udførelse af alm. facility management opgaver - viceværtsopgaver i en ejendom
Operation and maintenance Honorar				x	Honorar for løbende vedligholdelse og drift.
Udlejnings Honorar				x	Honorar for gennemførelse af ny og genudlejning af boliger og erhvervslejemål
Finansierings Honorar				x	Fremskaffelse af ekstern finansiering
Akkvisitions fee /Købs Honorar		x			Honorar for gennemførelse af identifikation og gennemførelse af investering.
Succes Honorar		x			Succes fee ifm. akvisition
Promote / Performance fee	x				IRR hurdel baseret promote på investeringscasen.
Udviklingshonorar 1 / Projekt management fee			x		Løbende honorar for projektsstyring og udviklingsarbejde.
Udviklingshonorar 2			x		Andel af udviklerpræmie
Advokat Due Dilligence		x			Due diligence
Teknisk Due Dilligence		x			Due diligence
Commerciel Due Dilligence		x			Due diligence
Revision Due Dilligence		x			Due diligence
Tax Due Dilligence		x			Due diligence
Bygherrerådgiver			x		Ombygningsprojekter og nybyggerier
Totalrådgiver			x		Ombygningsprojekter og nybyggerier
Exit fee		x			Fee I forbindelse med salg af investeringen
Skat				x	Alle skatteomkostninger, med undtagelse af det som er relateret til tax due dilligence.